NAZ.
ele III
X
L I.

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXXIX
D
83
NAPOLI

Inter libros
Josephi Mariæ Parascandolo
Antecessoris Regii
A. L. N.

XXXIX
D
83

CORIPPI
AFRICANI
GRAMMATICI

DE LAVDIBVS IVSTINI AVGVSTI MINORIS, HEROICO CARMINE, LIBRI IIII.

Nunc primùm è tenebris in lucem aſſerti; Scholiis etiam & Obſeruationibus illuſtrati, per Michaëlem Ruizium Aſſagrium Celtibêrum.

Ad Sereniſſimum Principem Albertum S. R. E. Presbyterum Cardinalem, Archiducem Auſtriæ.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Chriſtophori Plantini,
Architypographi Regij.
M. D. LXXXI.

SERENISSIMO PRINCIPI ALBERTO S. R. E. PRESBYTERO CARDINALI REVERENDISSIMO, *Archiduci Auſtriæ &c. Michaël Ruizius Aſſagrius Celtibêrus Salutem & perpetuam felicitatem.*

DATVRVS ego iam primùm in lucem, Sereniſſime Princeps, Corippi Africani Grammatici libros IIII. De laudibus Iuſtini Auguſti minoris Heroico carmine conſcriptos, cuinam potius, quàm tibi eos optimo iure conſecrare debuiſſem? Nam quantulus ego quidem ſum, Ferdinandi Imperatoris, religioſiſſimi Principis aui tui, & Maximiliani Cæſaris, patris itidem tui prudentiſſimi, vtriuſque quidem pro ipſorum ſumma pietate & prudentia multo longiore digniſſimi, totus fui: quemadmodum & Rudolfi, vigilan-

tiſſimi quoq. Cæſaris fratris tui, nunc me eſſe glorior. Et qui fuerit aui, patris, & fratris tui, non video, quonam ſaluo iure tuo, aut ipſius, tuus eſſe deſinat ad patrociniũ præſertim quàm honeſtiſſimum implorandum. Adhæc Corippus ipſe, etiàm ſi Africanus, præter carminis & linguæ Latinæ non contemnendam, ſed pro eo ſeculo admirandam potius proprietatem & elegantiam, nõ vt Ethnicus, ſed vt verè Chriſtianus Grammaticus laudes Iuſtini Cæſaris ea cũ pietate coniunctas proſequitur, vt nullus ſanæ mentis non optimè à me factum iudicet, qui tibi Principi, tum natura ipſa, tum inſtituto religionem cum ſincera pietate profeſſo, Corippum poëtam poſt tot ſecula renatum conſecrauerim. Neque verò hoc loco ex poëmatis argumento, aut dicatione iuſtiſſimã nactus occaſionem me totum in tuas laudes effundendi aliquid dicam: non quòd tot, tantæq.

& animi & corporis virtutes, ornamenta tua pluſquam illuſtria, eademque omnino ſingularia, ab omnibus meritò decantari non debeant: tum verò maximè ſuſpici, & quodammodo in admirationem rapi ſumma dignitas Cardinalicia, vtpote quæ à primis noſtræ religionis per D. Petrum, ipſius Ieſu Chriſti, Domini & Seruatoris noſtri vicariũ, iactis fundamentis, in te, in te inquam, primùm cum ſanguine Regio ſimul & Imperatorio ſpectata eſt: ſed quòd omnium harum rerum magnitudine & nimio pondere grauatũ ingenium meum, fieri non poſſit, quin opprimatur, & ego ipſe ita vndecunq. oppreſſus inter tantas tuas laudes ſuccumbam. Accipe igitur, ſereniſſime Princeps, Corippum Grammaticum & poëtam Africanum iam tuum eo animo, quo tibi à me ipſum offerri, donarique probè intelligis: nec votiuam gratulationem Heroico etiam

carmine à me ipſo in Germania olim conſcriptam ad Maximiliani Cæſaris patris tui inaugurationem ad Romanum Imperium, quam ad finem Corippi, vt quæ conſimilis planè ſit argumenti, adiungere viſum fuit, omnino reiicias: & me tuæ inclytæ familiæ Auſtriacæ alumnum, & domeſticum antiquum amore & liberalitate, qua decet, fauere & proſequi non dedigneris. Vale Madridij IIII. Idus April. anno Natiuitatis Chriſti M. D. LXXIX.

IN LAVDEM IVSTINI AVGVSTI MINORIS CONTINENTVR.

PRÆFATIO, in qua poëta Iuſtini Imperatoris laudes exequitur. I.

Dum Auares, vel gentes alias ſubditas Iuſtino commemorat, ad eius laudem refertur edomita ferocitas Barbarorum. II.

Iuſtinum, Sophiamq́ue dicit dignos imperio, à quibus ſubiectæ gentes fœdus pacis expoſtulant. III.

Propitiari ſibi vates principem deprecatur, vt feſſum ſenio, & calamitatibus implicatum præſtanti regat pietatis intuitu, IIII.

Commemorat autor eos, quorum exhortatione carmen hoc in laudem Iuſtini conſcripſerit. III.

Iuſtiniani obitum artificiosè poëta introducit, vt ex conſultu Senatus Iuſtinum auunculo condignis laudibus * IIII.

Vbi conlachrymans Iuſtinus, & de morte Iuſtiniani ſollicitus, dum ſopor oculis inrepſiſſet, per quietem vidit ſanctam Mariam Virginem imperium ſibi decedentis auunculi ſubrogare. V.

De Iuſtini ædibus Calinici concitatis impulſu, vt aditus daretur Senatui imperatorem Iuſtinum VI.

eligere, & cuſtodis ad ſtrepitum cum indignatione reſponſis.

VII. Deſcriptio domus Iuſtini, quàm pretioſa viſu, & operoſo fuerit labore conſtructa. * * * * rit, vt ad honorem Iuſtini quàm properè conuenirent.

XVII. Quid circus, vel eius apparatus ſignificent, hîc poëta admirabili ratione complectitur.

XVIII. Dicit hîc, qui primùm quadrigas iunxerit, & quòd vana ſuperſtitio paganorum Deum ſolem putauerit: qui tamen honor ſolis poſtea Romanis delatus eſt.

XVIIII. Amore Iuſtiniani populus incitatus Iuſtinum hæredem regni fauore laudis exequitur.

IN LIBRO SECVNDO CONTINENTVR HÆC.

I. DE conuentu & intentione populi cernere Iuſtinum principem cupientis.

II. Non prius Iuſtinus Sophiaque regalia ſigna ſumpſerunt, niſi pia thura ſanctis offerentes altaribus ſummiſſis precibus Dominum exorarent.

III. De apparatu veſtium Auguſtarum, vel reliquis ornamentis, quibus ad percipiendum regnum Iuſtinus emicuit.

IIII. Iuxta primorum ritum quatuor iuuenum manibus

nibus in clypeum Iuſtinus ad regnandum adtollitur.

A Ioanne Pontifice Iuſtinus ſacro diademate coronatus Imperator efficitur: & Senatorum, vel totius populi vocibus cum Sophia pariter laudibus efferuntur. V.

Quibus verbis Iuſtinus Senatum eſt adlocutus, poſtquam ſolium conſcendit Imperij. VI.

Iuſtinus magno ſtipante Senatu in publicam rem populum de emendatione operum, ac futuris donis adloquitur. VII.

Iuſtiniani Imperatoris ſyngrapha creditores Iuſtini vultibus cum lachrymis repræſentant: quibus ille miſeratus debitum perſoluit auunculi; atque multos criminibus implicatos à carcerali iubet cuſtodia relaxari. VIII.

IN LIBRO TERTIO
CONTINENTVR HÆC.

MORE patrum Iuſtinus funus decedentis auunculi regiis opibus exornat, chorique miniſterio ſupremum honorem concelebrans corpus eius aureæ tradidit ſepulturæ. I.

Poſt luctum populus priſtina lætitia iucundatur; honoris frondibus ædium poſtes exornat, comitque limina; & in laudem Iuſtini Sophiæque multiplici clamore perſultat. II.

III. Egregios apparatus imperialis conuiuij poëta deſcribit,& in magno deliciarum luxu ſobrietatem & temperiem Iuſtini: conlaudatque auunculi recordationem, nec inter epulas dilectione ſolita patitur obliuiſci.

IIII. De conſummatione conuiuij; & pro Republica curas regiæ ſollicitudinis; atque poëtæ precibus pro ſui carminis perfectione ſapientiam implorantis.

V. Exornatur Auguſta domus regentis imperium; & coactis proceribus omnis ordo Palatinus per officium cultumque diſponitur vrbis; Romanaque potentia cunctis præminere gentibus prædicatur.

* * * *

Et ſi hoc loco ſuperiora cum ſubſequentibus in manuſcripto exemplari cohærebant, continenterque legebantur, manifeſtum proculdubio eſt deeſſe medium fere indicem capitum huius tertij libri, integrumque quarti: quem tamen ex ipſius Corippi margine reſtitui minimè placuit, quòd ab auctore breuior aliquanto appoſitus ibi fuerit. Quin etiam principium præfationis Corippi ad Iuſtinum Auguſtum manifeſto deeſt. Cuius iniuriæ cauſa non oſcitanti, aut indocto deſcriptori tribuenda videtur, qui fortaſſis antiquius exemplar libri, vnde deſcribebat, folio vno mutilum iam illo tempore nactus fuerit.

* * * *Deus omnia regna*
Sub pedibus dedit eſſe tuis, regéſque ſuperbos

Sub-

Subdidit, hoſtiléſque manus decreſcere fecit.

Illa colubrimodis Auarûm gens dura capillis, II. Auares, vel gẽtes alias Iuſtino ſubditas dicit.
Horribilis viſu, crudiſque aſperrima bellis,
Imperio ſubiecta tuo ſeruire parata,
In media ſupplex defuſis crinibus aula
Exorat pacem, nec fidere millibus audet
Tot numeroſa ſuis Romana laceſſere ſigna:
Quæ totiens victos numeret per prœlia Francos,
Edomitóſque Getas, captos ſtratóſque tyrannos,
Longobardorum populos, Gepidúmque feroces,
Mutua per latos inter ſe vulnera campos
Miſcentes feritate ſua, cùm milite tuto
Alternas gentes domini fortuna necaret.
Pars inimicorum cecidit cùm magna tuorum,
Perfidia punita ſua: nunc Marte peracto
*Victores, victiq; * famulantur in aula.*
Solum excellentem conſcendere iuſſit in arcem III. Iuſtinum, Sophiamq́ue dignos eſſe deſcribit imperio.
Te pater omnipotens, ſummáque in ſede locauit.
Mater conſilij placidis Vigilantia veſtris
Semper ineſt oculis; quámque omni pectore geſtas,
Alma Auguſta, tui conſors Sapientia regni.
Tu quoque, iuſtitiæ nomen de nomine ſumens,
Fræna regendorum retines firmiſſima Regum.
Nominibus tribus his regitur, quodcumq; mouetur.
Certatim gentes Romana ad fœdera currunt:
Principe pro iuſto Romanum nomen amatur,
Subq; pio domino cuncti bene viuere quærunt,
Ille etiam, Solis qui ſe ſubiactat amicum,
Ardua ſuſcipiens minuentis cornua Lunæ,* forte *ſuſpiciens.*
Noctiuagóſque colens aſtrorum conſulit ignes,
Vrgetur terrore tuo, properátque ſuperbum
Inclinare caput, ſubiectáque ponere colla,

Quid

IIII. Propitiari ſibi poëta Principem deprecatur.

Quid Libycas gentes, quid Syrtica prœlia dicam
Iam libris completa meis; maiora canendi
Tempus adeſt: ſenio dextram pie porrige feſſo.
Tu mihi materiam dicendi carminis aptam,
Ingenium, ſtudiúmque dabis, cui vincere fas eſt
Indomitas gentes, & Barbara ſubdere regna.
Vince mea ſæuam fortuna, deprecor, iram:
Vincere fortunam plus eſt, quàm vincere bella.
Nudatus propriis, & vulnera plurima paſſus
Ad medicum veni, precibus pia pectora pulſans;
Ad medicum, verbo peſtem qui ſummouet vno,
Et ſine compoſito medicamine vulnera curat.
Huic ego ſananti, ſi qua eſt fiducia ſeruis,
Grates ſemper ago, & pro munere carmina poſco.

ITEM PANEGYRICVM

EIVSDEM IN LAVDEM ANASTASII QVÆSTORIS ET MAGISTRI.

In laudem Anaſtaſij Quæſtoris elocutio *trepicis.

IMMENSAM *ſyluam laudum, vir iuſte, tuarum*
Aſpiciens, celſos nitor contingere ramos,
Grandiáque à ſummis decerpere poma racemis.
Sed paruus maiora peto: nec prendere poſſum
Menſuram trans fuſa meam, longéque remota.
Suſpicio, mirórque videns, & brachia tendo
Ingenij ſtudiíque mei. ſtat fertilis arbor
Sacrorum in medio nemorum pulcherrima viſu,
Per mundi ſpacium ramos quæ tendit opacos,

Fructi-

Fructibus omnigenis, etiam ſine tempore, plena,
Et noua maturis admiſcens germina pomis:
Cuius apex ſummi contingit ſydera cæli,
Et radix de fonte bibit, ſacriſque fluentis
Expandit ſatiata comas, & nubila ſupra eſt.
Arboris & fontis, ſi fas componere magnis
Parua datur, iuſtas videor poſuiſſe figuras:
Sin aliter videar, veniam petit, optime Quæſtor,
Simplicitas ignara mali. Tu fertilis arbor
Auguſto de fonte bibens; fons maximus aulæ eſt
Communis benefactor herus, fons omnia ditans,
Qui tua per latas eduxit brachia terras,
Et populos veſtra requieſcere fecit in vmbra.
Hoc mihi da de fonte bibam, tu pabula præbens,
Fons mihi dulcis aquas. Hæc inter amœna libenter
Nutriar, & veſtra ſatiatus protegar vmbra,
Summe magiſtrorum, procerum decus, arbiter orbis,
Principis auſpicio leges & iura gubernans,
Iuſtitiæ vindex, inopum pater, omnia curans
Iudiciis releuare piis, quia munera temnis,
Spernis auaritiam, fuluum quia reſpuis aurum,
Quæſtor Anaſtaſi, quem Chriſti munere fidum
Cognouit princeps, geminóque ornauit honore.
Felix eſt totus Iuſtino principe mundus; 11.
Felix hæc ætas, in qua ſapientia regnat:
Felices populi te iudice, quos facis ipſe
Sub dominis gaudere piis. Generaliter orbi
Quamquam prouideas, miſeri ſpecialiter Afri
In te oculos, atque ora ferunt: agit Africa grates,
Et veſtram iam ſentit opem, gaudétque quod ampla
Semper Anaſtaſij referunt ſolatia ciues.
Me quoque gaudentem, Quæſtorum maxime, redde:
Quod labor indulſit, quod feſſis prouida muſis

Alma

Alma per inſomnes meruit vigilantia noctes,
Hi ſacri monſtrant apices: lege, ſumme magiſter,
Et cauſam defende meam: tibi ſanctio veſtrum
Commendat famulum: veſtro de fonte creatur
Riuulus iſte meus, ſub cuius nomine geſto
Principis officium. Feſſæ miſerere ſenectæ,
Vulneribúſque meis ſolita pietate medere,
Vt grates tibi lætus agam, ſacróſque triumphos
Principis inuicti felici carmine dicam.

CORIP-

CORIPPI AFRICANI GRAMMATICI IN LAVDEM IVSTINI AVGVSTI MINORIS,

LIBER PRIMVS.

IMPERII *culmen rerũ non motibus vllis,* Prælocutio poëtæ de ſui carminis opere.
Non armis ſumptum, non ambitione potitum,
Auſpicio meliore cano, licet omnia nullus
Inclyta geſtorum valeat monumenta piorum
Ordinibus numerare ſuis: tamen vtile ſeruis
Eſſe reor mentem dominis aptare fidelem.
Officio quocumque datur, præcommodo linguam; Inuocatio poëtæ Sapientiam deprecantis.
Vos diuæ date verba, & quæ Vigilantia mater,
Et quæ ſumma regens Sapientia protegis orbem.
Vos mihi pro cunctis dicenda ad carmina muſis
Sufficitis: vos, quæq; latent arcana, monetis.
Túque Dei genitrix ſanctam mihi porrige dextram,
Et fer opem quæſo: magni mihi cauſſa laboris
Surgit, & inualidos ad pondera tendo lacertos.
Vrget amans Dominus, carménque impellit adire
Quæſtor Anaſtaſius, ſancti pars magna ſenatus, Commemorantur exhortatores huiuſce carminis.
Compoſitor morum, iuris legúmque ſacerdos:
Et Thomas Libycæ nutantis deſtina terræ,
Qui lapſam ſtatuit; vitæ ſpem reddidit Afris,
Pacem compoſuit, bellum ſine milite preſſit,
Vicit conſiliis, quos nullus vicerat armis.
Nec non magnanimus meritis, & nomine Magnus,
Mente placens dominis, ſacris rationibus aptus,

Recto-

Rectorum Latij diſcuſſor prouidus orbis,
Succeſſórque boni, recidiuáque gloria, Petri.
Hinc Theodolus adeſt patria grauitate magiſter:
Hinc ſecreta ſacræ tractans Demetrius aulæ.

*

Hoc loco deerat folium vnum in exemplari.

Humentes oculos preſſit ſopor. Haud ſine ſummi
Numinis auſpicio reor hanc veniſſe quietem.
Signa futurorum ſopor oſtentare bonorum
Venerat ille viro, rerúmque arcana docere.
Nondum plena quies victos laxauerat artus,
Cùm virgo ſuperas cæli demiſſa per auras,
Aſpectu clemens, & greſſu læta pudico,
Purpureas velata comas, oculíſque benigna,
Quantum ſigna dabant, ſacræ pietatis imago,
Diuinos ſtetit ante pedes, dextráque coronam
Impoſuit, ſanctíque caput diademate cinxit.
Auguſtóque virum circumdans mitis amictu,
Te decet hic habitus, regnantum maxime, dixit,
Terribilis princeps, & amabilis omnibus idem,
A magno dilecte Deo, diualis origo.
En ego læta tuis occurro prima ſecundis,
Geſtorúmque tibi felix prænuncia veni.
Suſtulit hæc nox alma patrem, fortiſſime ſurge:
Te expectat Iuſtine dies, tu proximus hæres.
Te pater omnipotens diuino ornauit honore;
Te dominum ſacræ firmauit auunculus aulæ.
Quid fundis lachrymas? rerum quid gaudia defles?
Proiice triſtitiam; viuit pater, æthere viuit,
Et fruitur meliore die: ſuccede labori,

Atque

Atque regendarum curas nunc ſuſcipe rerum.
Et virtus, robúrque tibi, præſtantior ætas,
Prudens conſilium, ſtabilis mens, ſancta voluntas,
Et rerum cuſtos vigilantia, dignaque cælo
Veſtra gubernatrix lati ſapientia mundi.
Hæc ne vana putes, aut credas omnia fingi:
Accelera, manifeſta loquor: tibi ſeruiet orbis,
Fortia virtutum miratur facta tuarum.
*Quiſquis erit veſtræ, * præ ſe cadet, inuidus aulæ,* Forte, per ſe
Afficiétque viros legum pius enſis iniquos.
Barbara Romanos augebunt bella triumphos,
Regnáque ſub veſtris venient fortiſſima plantis.
Ecce tuæ proceres pulſantes limina portæ
Iuſtinum Sophiamq́; rogant ſuccedere patri.
Dixerat hæc virgo, placidus cùm lumina ſomnus
Deſeruit, puriſque volans ſe miſcuit auris.
Et iam crebra manus veloci concita pulſu
Limina quaſſabat ductis munita cathenis:
Ad ſtrepitum cuſtos, cura eſt cui clauſtra tueri,
Sic ait indignans: Quiſnam temerarius hic eſt,
Qui placidos audet dominorum rumpere ſomnos
Tempore, quo dulcem nox intempeſta quietem
Ingerit, & membro ſopor eſt gratiſſimus omni?
Si te fida manet dominorum cura tuorum,
Surge, Calinicus ait. Mox agnita vox eſt;
Ante fores domini Calinicum nunciat eſſe:
Auſpicium felix illo de nomine cepit.
Proſperitas ea prima fuit, fortunáque rerum
Tempora defeſſo renouans felicia mundo,
Quòd primum ad limen bona tunc victoria venit,
Orbis in Auguſtam dominos vt duceret aulam.
Hoc nomen ſors læta tibi Calinice dicauit;
Pro meritis vir clare tuis: factúſque miniſter

De Iuſtini ædibus Calniel impulſu concitatis, & cuſtodis ad ſtrepitũ indignantis reſponſis.

B *Tanti*

Tanti conſilij, licet hæc Deus omnia fecit,
Tu quoque cum dominis, quoniam ſic mente fideli
Vixiſti, viuéſque tuis, mercede laborum
Æternam famam, laudémque, & nomen habebis.
Fit iuſſis mora nulla Dei: mox clauſtra reſóluens
Ianitor excelſam ſtridenti cardine portam
Imperio reſerauit heri. Iam viſio certum
Fecerat illa virum, dulcéſque à pectore ſomnos
Expulerat, curáque alta pia corda mouebant.
forté Vt **Et latæ patuere fores, ſubit ampla Senatus*
Atria, & aurati ſubter faſtigia tecti
Corripuit feſtinus iter monſtrante miniſtro.
VII. Deſcriptio domus Iuſtini. *Eſt domus interior tectorum in parte ſuperna,*
Luce ſua radians, & aperto libera cælo,
Conſpicua vitrei ſplendens fulgore metalli:
Dicere ſi fas eſt, rutili non indiga Solis,
Vel Solis dicenda domus; gratiſſima viſu,
Et facie miranda loci. Pars proſpicit vna
Immenſum pelagus; pars reſpicit altera portum,
Portum, quem gemina complexant brachia ripæ
Mœnibus adpoſitis, rapidos contemnere ventos
Et faciunt, prabéntque ſalum ſtatione quietum,
Æquoreos frangunt obiecto marmore fluctus,
Et prohibent refluas anguſtis faucibus vndas.
Gratior ille fuit dominis locus, vnde ſolebant
Vndiuagum ſpectare fretum, curuáſque carinas
Omnia vectantes gemini commercia mundi.
Illic è ſtratis conſurgens impiger altis
Electus princeps ſecreta in parte ſedebat,
Atque oſtenſa ſibi chara referebat amanti.
VIII. De conuentu & perſuaſione patrũ pro Iuſtini regimine. *Dum loquitur, penſátque pia cum coniuge curas,*
Limina ſacra Patres deiectis vultibus intrant
(Ille habitus caſum ſignis monſtrauit apertis)
Surre-

Surrexere citi, verbiſque in ſede relictis
Ad medios venere locos. Quid fertis amici?
Cur triſtes, Iuſtinus ait? Pater inclytus orbis
Occidit, an viuit? Magno tunc regia fletu
Ingemuit; gemitus vir Calinicus ademit
Ora premens digito, dextráque ſilentia fecit.
Aggere non aliter quàm victo flumen inundans
In latos erumpit agros, ſi cautior illic
Marginibus ſparſus erectis colligat vndas
Agricola, in ſeſe refluus reuocabitur amnis,
Præcipites frenantur aquæ, redit impetus omnis,
Et clauſi bibula riui minuuntur arena.
Romanum imperium, patris dum vita manebat,
Veſtris conſiliis, veſtriſque laboribus auctum,
Et plebi notum eſt, & nos cum plebe fatemur;
Auguſtum, Iuſtine, genus te principe dignum,
Te dominum ſacra quis non prædixerit aula?
Cùm magni regeres diuina palatia patris,
Par extans curis, ſolo diademate diſpar,
Ordine pro rerum vocitatus cura palatij:
Diſpoſitu nam Cæſar eras. Cùm ſceptra teneret*
Fortis adhuc ſenior, regni tu ſumma regebas
Conſilio moderata graui. Nil ille peregit
Te ſine, magnanimus ſeu fortia bella moueret,
Fœdera ſeu pacis cum victis victor iniret.
Nunc idem genitor lætus, plenúſque dierum
Funere felici cæleſtia regna petiuit,
Te ſucceſſorem ſtatuens ſibi; ſuſpice gaudens,
In tua iura ſuum tranſmiſit auunculus orbem.
Non te cognatum ſanctiſſimus ille putauit,
Sed genitum: te iura vocant, te ſuſtinet aula.
Tu decus imperij, lumen, virtúſque Latini:
In te noſtra ſalus, in te ſpes noſtra reſurgit.

Comparatio.

Fortè iure.

Oramus concede tuis, ſuccede parenti,
Rumpe moras, cape dona Dei, ſceptriſque paternis
Vtere, & Auguſtum, quod defuit, accipe nomen.

VIIII.

De renunciatione Iuſtini ſummam Imperij renuẽtis.

Talibus orabat ſacras vir fidus in aures
Hortans, & rerum dominis cunctantibus inſtans;
Conſenſúſque ſui manifeſtans vota ſenatus
Creuerat, orabat dominos, & poplite flexo
Plurima diuinis ſupplex dabat oſcula plantis,
Verbáque narrantis tacitè firmabat amici.
Ipſe autem patris concuſſus ſorte beati
Sceptra recuſabat lachrymans, largóque rigabat
*Imbre genas, *fletúſque viri veſtéſque madebant,*

forte *pectus*, aut *vultus*.

Tantus amor ſenioris erat. Deſiſtite, dixit;
Duram rem petitis, fruſtráque inſtatis amici.
Ergo, ſuperpoſita caput hoc ornabo corona,
Quando Iuſtinum triſtem decet eſſe per orbem?
Flere libet: patrem res publica perdit & orbis
Non dominum. Quem non hominem pietate benigna
Continuit, fouit, monuit, nutriuit, amauit,
Et tamen innocuo plures voluêre nocere?
Non caret inuidia regni locus: ibo paternas
Triſtis in exequias, regalia ſigna recuſo.

X.

De precibus à Senatu pro Imperio Iuſtini rurſum oblatis.

Talia dicentis pedibus proſtrata, iacénſque
Omnis turba ſimul, Pius es, miſerere, perorat,
Supplicibus vir ſancte tuis, ſuccurre periclis.
Omnia mox veniente die periiſſe videbis,
Si vacuam vulgus ſine principe ſenſerit aulam.
Quantumcumque boni moueat dilectio patris,
Non ſit amor patriæ patrio minor: ipſe tenere
Sceptra tuus moriens te iuſſit auunculus ore.
Aſpice, quanta fuit noſtra ſimul vrbis & orbis
Prouida cura ſeni. Pro te Deus omnia fecit,
Quæ fieri voluit. Solium conſcende paternum,

Et rege

Et rege ſubiectum princeps fortiſſime mundum.
Aurea naſcetur vobis regnantibus ætas,
Nec mutans dominos Romana videbitur aula.
Vocibus his flexus ceſſit tandem: itur in arcem
Obſequio comitante patrum; gratiſſima coniunx
Subſequitur, non tunc ſolito ſtipata tumultu.
Incedunt media ſecuram nocte per vrbem
Fronte parum læti, quamuis (gaudente ſenatu)
Imperium peterent: quanquam omnia tuta viderent;
Diuinis animis inerat dolor ille parentis.
Ante pios oculos mitis verſatur imago;
*Illa * monet mentem, penitúſque in pectore vtroque* forte mouet.
Indiuiſa manens pia numina numine complet.
Limen vt Auguſtæ ſacro pede contigit aulæ, XI. Felix auſpiciũ ex gallorum cantu Iuſtino Sophiæq. coniicitur.
Omnia gallorum ſtrepuerunt culmina cantu:
Exactam noctem primi ſenſere volucres,
Et lætum cecinêre diem, alarúmque dedêre
Plauſibus aſſiduis, & acuta voce fauorem.
Excubiæ primùm, quæ ſumma palatia ſeruant, XII. De excubiis & ſollicitudine domus regiæ.
Imperium felix dominis intrantibus optant,
Et cunctos aditus armato milite vallant,
Ne quis in Auguſtam contrarius audeat aulam
Infenſum conferre pedem (deuotio tanta,
Atque hominum cautela fuit, ſolérſque bonorum
Sollicitudo patrum) Nam quis tentaret obeſſe,
Cùm Deus imperium ſancto iam dixerat ore
Iuſtino Sophiæq; datum? muróque potenti
Cinxerat, at armis totam cæleſtibus aulam,
Omnia diſponens, muniuit prouidus arcem,
Tiberius, domini ſemper cui maxima cura
Vtilitatis erat: Namque illum maximus orbis
Communis benefactor alens, & ab vbere matris
Suſcipiens primis puerum prælegit ab annis;

Vtq́; pater genitum nutriuit, fouit, amauit,
Paulatímque virum ſumma in faſtigia duxit.

Aut deeſt *quod*, aut legendum *Hinc etiam.*

*Hinc eſt * iuuenis tota virtute laborans*
Pro rerum dominis animam, vitámque periclis
Non dubitat præbere ſuam: vigilátque, fidémque
Exhibet, & ſummum meruit dominantis amorem.
Hic bene ſuſcepti primordia proſpera regni

forte *notans*, aut *volens*, aut *videns.*

*Diſcreta ratione * vocans properare, fideles*
Vrgebat famulos, & cuncta parare iubebat.

XIII.

Quibus exequiis Iuſtinianus poſt mortem fuerit honoratus

Aurato interea corpus ſublime feretro
Impoſitum turba famulorum flente iacebat,
Et flentum lachrymis iuſtus dolor ora rigabat,

Comparatio.

Arbor vti mediis auibus gratiſſima campis,
Annis victa cadens antiquum robur opacis
Seruat adhuc foliis, & corpore fuſa ſupino,
Languida per latas expandit brachia terras:
At circum querulæ volitántque, ſedéntque volucres,
Mœrentéſque dolent ſedem cecidiſſe priorem,
Et quærenda nouis arbor placet altera nidis:
Sic ſuprema ſuæ ſeruans inſignia vitæ

deeſt hoc loco fortaſſis *erat.*

*Iuſtinianus * non mutans morte colorem,*
Sed ſolito candore nitens; quia vicerit orbem,
Mors veneranda viri, ſignis monſtrauit apertis.
Ipſe videbatur cunctis plangentibus vnus
Effigie gaudere pia, diademate comptus,
Purpureáque in veſte iacens requieſcere ſomno,
Credere quod poſſis, non duro funere corpus.
Haud reor immeritò ſic lætus, & ore benignus
Ille foret moriens, niſi mens ſibi conſcia recti
In cælum properans ſecuros linqueret artus,
Et totum imperium firmato hærede locaret.

XIIII.

De affectu Iuſtini erga corpus auunculi.

Huc vbi magnanimus ſacra cum coniuge venit,
Chara per exanimum circumdans brachia corpus,

Cum

Cum lachrymis Iuſtinus ait: Lux vrbis & orbis,
Iuſtiniane pater, dilectam deſeris aulam?
Cognatos, famulos, & cunctos linquis alumnos?
Contemnis terras? feſſo non proſpicis orbi?
En Arabes, Francique truces, Gypidéſque, Getæq́;,* forte Auari.
Tótque aliæ gentes commotis vndique ſignis
Bella mouent: qua vi tantos ſuperabimus hoſtes,
Cùm virtus Romana iacet? Hæc patris amore
Verba loquebatur lachrymans: nam pectore toto
Bellorum iam cura fuit; iam ſigna, ducéſque
Diſpoſiti, claſſes, acies, exercitus, arma
Conſilio moderata nouo, tacitéque parata.
Iuſtini nutu gentes, & regna tremiſcunt:
Omnia terrificat rigidus vigor. Hic pietatem
Oſtendit natura ſuam, iuſtúmque dolorem
Diuinis animis nulli euitabilis auxit
Carnis condicio, cunctis mortalibus æqua;
Hîc pietas laudanda viri eſt, ſempérque canenda.
Dicite, quis hominum lachrymis ita poſſit amaris
Flere ſenis mortem? regni ſucceſſor & hæres
Imperat, & dolet: imperium proferre parenti
Mallet, quàm regni ſolium, quàm ſceptra tenere.
Nec minus imperij gratum patrem inclyta conſors XV.
Flebat, & humanam ſortem pietate dolebat. Sophia luctu
Exequiis adicit ſolito plus dona paternis, flétus viri congeminat.
Iréque contractas denſo iubet agmine turbas:
Et tulit intextam precioſo murice veſtem,
Iuſtinianorum ſeries vbi tota laborum
Necto auro inſignita fuit, gemmíſque coruſca.
Illic Barbaricas flexa ceruice phalanges,
Occiſos reges, ſubiectáſque ordine gentes
Pictor acu tenui multa formauerat arte.
Fecerat & fuluum diſtare coloribus aurum,

Omnis vt aſpiciens ceu corpora vera putaret:
Effigies auro, ſanguis depingitur oſtro.
Ipſum autem in media victorem pinxerat aula,
Effera Wandalici calcantem colla tyranni;
Plaudentem Libyam, fruges laurúmque ferentem.
Addidit antiquam tendentem brachia Romam,
Exerto & nudam geſtantem pectore mammam,
Altricem imperij, libertatíſque parentem.
Hæc ideò fieri viuax Sapientia iuſſit,
Ornatum vt propriis funus regale triumphis
Auguſtum in tumulum fatalis duceret hora.

XVI. *Dum famuli pia iuſſa parant, aptántq. feretrum,*
Vox ingens facta eſt, plauſus & gaudia ſurgunt:
Et fragor ex imis altum petit æthera terris,
Almáque diſcreto placuit concordia vulgo.
Læta per Auguſtam pennis plaudentibus vrbem
Fama volans ſomnum populos inopina grauantem
Increpat, impellítque fores, & limina pulſat,
Multiplicátque ſuas felix prænuncia linguas.
Somnus ſe veniente fugit, ſecúmque cadentem
Traxit ſegnitiem, totáque exceſſit ab vrbe.
Imminet illa fauens, & crebro pollice pulſat,
Tardantes populos & ſurgite, ſurgite, clamat:
Caſtigátque moras, & plena palatia narrat
Conuentu procerum, ſorti ſenioris adempti
Dilecti numen ſtruerent quo nocte peracta.
Vrget, agit, ſtimulat, pulſat latus, imprimit, inſtat:
Accelerant, vacuántque domos, vicóſque per omnes
Gaudentes currunt, & murmura prima mouentur
XVII. *Nondum clara metu; ciuémque interrogat omnem*
Occurrens ciuis, rumórque per agmina ſerpit.
[l]Solis honore noui grati ſpectacula circi
Antiqui ſanxêre patres, qui quattuor eſſe

Refert, quod vniuerſum vulgus pro Iuſtini honore fama commouerit.

Quid circus, vel eius apparatus ſignificet mirabiliter diſſerit.

Solis

Solis equos quadam rerum ratione putabant,
Tempora continui ſignantes quattuor anni:
In quorum ſpecie, ſignis, numeriſque, modiſque
Aurigas totidem, totidem poſuêre colores,
Et fecere duas ſtadia in contraria partes,
Vt ſunt æſtiuis brumalia frigora flammis.
Nam viridis vernis campus ceu concolor herbis, Hæc aliquo modo perturbata videntur.
Pinguis oliua, comis luxu nemus omne vireſcit,
Æſtatis roſeus rubra ſic veſte refulgens,
Vt nonnulla rubent ardenti poma colore.
Autumni ventus ferrugine dives & oſtro
Maturas vuas, maturas ſignat oliuas:
Æquiparans candore niues, hyemiſque pruinam,
Albicolor viridi ſocia coniungitur vna.
Ipſe ingens circus, plenus ceu circulus anni,
Clauditur in teretem longis anfractibus orbem,
Amplectens geminas æquo diſcrimine metas,
Et ſpacium mediæ, qua ſe via pandit, arenæ.
* * * *referam primas iunxiſſe quadrigas,* XVIII. Dicit hic, quis primùm quadrigas iunxerit.
Et currus armaſſe nouos, Pelopémque ſecundum
In ſoceri veniſſe necem: præſtantior alter
Inuentus gener eſt plus ſponſæ iunctus amore.
Hunc veterum primi ritum non ritè colebant,
Eſſe Deum Solem recta non mente putantes:
Sed factor Solis poſtquam ſub ſole videri
Se voluit, formámque Deus de virgine ſumpſit
Humani generis, tunc munere Solis adempto
Principibus delatus honor, munúſque Latinis, I XVIIII. Amore Iuſtiniani pro honore Iuſtini populus incitatur.
Et iocunda noua Circenſia gaudia Romæ.
I *Huc omnes populi, pueri, iuuenéſque, ſenéſque*
**Dant agmina plauſus, vox omnibus vna,* *Carmen hoc ita legitur in exemplari.
Mens eadem, nomen populis placet omnibus vnum.
Ales vt expoſitos cùm phœnix innouat artus

A buſto recidiua ſuo, concentus in vnum
Stans auium ſpectat ſolem, ſoliſque volucrem
Dum veniat, regémque nouum clamore ſalutant:
Sic decus imperij ſanctum, ſic Iota reſurgens
Exortum eſt de fine ſuo, ſeniúmque reponens
Nominis & recti Iuſtino in principe viuit
Iuſtinianus apex domini. Sic vulgus amore
Vndique conueniens lætarum more volucrum,
Tu vincas Iuſtine, canunt: ingénſque tumultus
Creſcit, & Auguſta luctus diſceſſit ab aula
Lætitia veniente noua. Vox excitat omnes.
Omnia Iuſtino præbent elementa fauorem.
Omnia congaudent. Omnes clamore vocati
Conueniunt proceres: lux ſacra palatia complet.
*Ipſum quinetiam * gaudere putares*
Corpus in Angelica mutatum morte figura.
Signa dedit manifeſta Deus, ſéque ipſe probauit
Iuſtino claram regni poſuiſſe coronam.

CORIP-

CORIPPI AFRICANI GRAMMATICI IN LAVDEM IVSTINI AVGVSTI MINORIS,

LIBER SECVNDVS.

ROSCIDA *purpureos aurora oſtenderat ortus,*
Imperio ſacrata Dei, dominiſque iubebat
Sumere conceſſum cæleſti munere regnum.

I. De conuentu & intentione populi pro regno Iuſtini.

Ipſe autem procerum magnis oratibus actus
Non primùm imperij regalia ſigna recepit,
Ni ſacrata prius ſupplex oracula poſcens
Effuſis precibus Chriſto ſua vota dicaret.
Illicet Angelici pergens in limina templi
Impoſuit pia thura focis, ceráſque micantes
Obtulit, & ſupplex lachrymis ita cœpit obortis.

II. Non prius Iuſtinus Sophiaque ſumpſerut imperiũ, quàm Dominum votis precibusque exorarent.

Oratio Iuſtini pro adſumptis honoribus.

Omnipotens princeps, ſummi pater inclyte verbi,
Lux æterna Deus, rerum formator & auctor,
Cuius ſtelliferum fecit ſapientia cælum,
Fundauit terram, veſtiuit floribus agros,
Arboribus tribuit ſua germina, vallibus herbas,
Et cæli liquidos formatrix condidit ignes
Diſcernens à nocte diem, rutiliſque comantem
Ornauit Solem radiis, & cornua Lunæ
Paulatim minui, paulatim creſcere iuſſit:
Formauit varias habitu diſtante figuras,
Produxit pronis animalia cætera membris,
Solum hominem rectum, quem mox ratione repleuit,
Viuificans ſiccum ſacro ſpiramine lutum:
Cuius ſubtracta coſtis ex omnibus vna

Perficit

Perfecit facto ſimilem, ſociámque dicauit,
Híſque creaturam, claro eſt quæ ſubdita cælo,
Subiectam fecit diuini iuſſio verbi:
Quas tibi perſolui tanto pro munere grates
Paruus homo, immenſi factus factoris imago?
En ego, parua creaturæ pars, ſubditus adſto
Ante oculos excelſe tuos, tibi ſeruio ſoli,
Atque meum ſubmitto caput, cui flectitur vni
Omne genus, quem cuncta pauent, elementa tremiſcũt:

Fortè *permiſſa*, aut, *quæ non iuſſa:* aut, *& nunquam iuſſa.*

*Quæq; vident homines, & non*quæ iuſſa videri,*
Ante oculos ſunt clara tuos, famulantur, adorant,
Et laudant factoris opus. Si ſceptra tenere
Me Romana iubes, ſoliúmque aſcendere patris:
Si tibi complacuit populos mihi credere tantos,
Velle tuum fac poſſe meum. Tu ſubiicis hoſtes,
Colla ſuperborum, furiatáque pectora frangis.
Tu reges ſeruire facis: da poſſe volenti,
Vt faciam placitura tibi. Placuêre parenti
Orantis pia verba viri, genitúſque precanti
Annuit, & ſanctus regnator ſpiritus inquit:
Vox arcana Dei geſtis fit nota peractis,
Non fieret, niſi ſancta Dei vox illa iuberet.

II. Deprecatio eiuſdem Iuſtini coniugis, quam coram Chriſti genitrice effundere poëta decenter enarrat.

Ipſa etiam ſummi conſors caſtiſſima regni
Virginis & matris templum ſublime petiuit,
Cuius adoratum limen feliciter intrans
Ante pios vultus expanſis candida palmis
Conſtitit, & pronis ſupplex hæc vultibus infit.
Virgo creatoris genitrix ſanctiſſima mundi,
Excelſi regina poli, ſpecialiter vna
Vera parens, & virgo manens ſine ſemine patris:
Quam Deus elegit matrem ſibi, credula verbum
Concipiens, noſtram genuiſti fœta ſalutem.
O pietas miranda Dei, dictúque tremenda,

Cælorum factor dominus Deus, vnica patris
Forma Dei, veræ ſeſe velamine carnis
Induit, & ſerui formam de virgine ſumpſit.
Quos tibi, quos genito dignos ſoluemus honores
Pro tantis benedicta bonis? Te gloria matrum,
Auxiliúmque imploro tuum: te ſemper adorem,
Te fatear dominam, ſeruatricémque nouarum
Iuſtini rerum. Noſtrum caput inclyta ſerua:
Tutare imperium, vitam rege, perfice cœpta.
Da bene diſpoſitis procedant omnia noſtris:
Subde feras gentes: iuſto mucrone ſuperbi
Depereant: veſtro ſemper tutamine viuam.
Plurima præterea verbis clementibus orans
Oblatis ceris altam remeauit in aulam.
It ſacrum comitata latus pulcherrima proles,
Luce ſua plenam quæ poſſit vincere lunam,
Æquiparans humeris matrem: ſic lucida cultu,
Sic niueis formoſa genis, ſimiliſque parenti.
Igne micant oculi, nomen diſtabat & ætas;
Non tamen egregiæ diſtabat gratia formæ:
Arboris vt matris quæ de radice propago Comparatio.
Naſcitur, & celſis caput erigit ardua ramis,
Æquiparátque nouis materna frondibus vmbræ:
*At mater*propriam florentem germine natam* *forte, proprie
Gaudet habere parem, lætáſque adtollit in auras
Felices ramos, & vertice deſpicit arua.
Iam lætus princeps diualia tecta ſubibat, III.
Ampláque gaudentes implebant atria turbæ: De apparatu
Accelerant fidi, cura eſt vt cuique, miniſtri veſtium Augu-
Obſequiis præbere manus, promúntque ferúntque ſtarum.
Auguſtas veſtes, pretioſáque cingula gemmis,
Et capitis diadema ſacri. Cultu ipſe priore
Exuitur, tantúmque vno veſtitus amictu

Conſti-

Conſtitit, & lumen membris regalibus auxit.
Comparatio. *Haud ſecus ut nubes, cùm ſe reſcindere denſam*
Cœperit, & cælum monſtrauerit æthra ſerenum,
Ardentes radios mittit iubar, omnia viſo
Congaudent elementa die, mox erigit herba
Molle caput, vernant ſegetes, & gramina creſcunt,
Ipſáque conſpectis gradiuntur lumina terris.
Hæc eſt illa dies, læti dixere clientes,
Quam pater ille bonus ſancto prædixerat ore.
Egreditur, tunicáque pius inducitur artus
Aurata ſe veſte tegens, qua candidus omnis
Enituit, luménque dedit, fuſcáſque remouit
Ætherea nondum prolata luce tenebras.
Purpureo ſuræ reſonant fulgente cothurno,
Cruráque puniceis induxit regia vinclis,
Parthica Campano dederant quæ tergora fuco,
Qui ſolet edomitos victor calcare tyrannos
Romanus princeps, & barbara colla domare,
Sanguineis prælata roſis, laudata rubore,
Lectáque pro ſacris tactu molliſſima plantis.
Auguſtis ſolis hoc cultu competit uti,
Sub quorum eſt pedibus regum cruor: omne profecto
Myſterium certa rerum ratione probatur.
Nobilibus gemmis, & cocto lucidus auro
Baltheus effulgens lumbos præcinxit heriles.
Subſtrictóque ſinu veſtis diuina pependit
Poplite fuſa tenus, pretioſo candida limbo.
Cæſareos humeros ardenti murice texit
Circumfuſa chlamys, rutilo quæ ornata metallo
Principis exerta vincebat lumina dextra:
Aurea iuncturas morſu præſtrinxit adunco
Fibula, & à ſummis gemmæ nituere catenis:
Gemmæ, quas Getici felix victoria belli

Præbuit, atque fauens dominis Rauenna reuexit,
Quáſque à Wandalica Beliſarius attulit aula.
Signa triumphorum, piè Iuſtiniane, tuorum
Soſpite Iuſtino, mundúmque regente, manebunt;
Amborum nomen per ſæcula cuncta canetur:
Narrabunt populi miracula veſtra futuri.
Armati manibus ſacrati circulus auri
Impoſitus collo imperium ſublime dicauit:
Quod faciens ter, ter dextram cum munere tendens,
Auguſti, Iuſtine, locum tibi confero, dixit.
Aſt ego, te iubeo, princeps ait, eſſe tribunum.
Felix Armatus, primus qui verba loquentis
Audiit, & primus ſolennia dona recepit.
Quattuor ingentem clypeis ſublimius orbem IIII. Iuxta priorum ritum Iuſtinus in regnum adtollitur.
Adtollunt lecti iuuenes, manibúſque leuatus
Ipſe miniſtrorum ſupra ſtetit, vt ſua rectis
Littera, quæ ſigno ſtabili non flectitur vnquam,
Nominibus ſacrata tribus: qui viribus æquis
Imperium rexere ſuum. Genus omnibus vnum,
Sceptrum continuum, tempus iuge, iuncta poteſtas.
Succeſſu res acta ſuo eſt: Iam regna duorum
In cælis tranſlata manent, nunc maximus orbis
Communis benefactor adeſt, cui ſubdita reges
Colla parant, noménque tremunt, & numen adorant.
Adſtitit in clypeo princeps fortiſſimus illo
Solis habens ſpecimen: lux altera fulſit ab vrbe.
Mirata eſt pariter geminos conſurgere Soles
Vna fauens eadémque dies: mea carmina, numen,
Menſuram tranſgreſſa ſuam mirabere forſan,
Quod dixi geminos pariter conſurgere Soles:
Nec vacuis verbis, nec inanibus acta figuris
Ore feras prolata meo, ſi dicta rependis.
Mens iuſti plus Sole nitet, non mergitur vndis,
Non

Non cedit tenebris, non fuſca obtexitur vmbra:
Lux operum æterno lucet ſplendore bonorum.

V.
A Ioanne Pontifice Iuſtinus imperio conſecratus.

Poſtquàm cuncta videt ritu perfecta priorum
Pontificum ſummus, plenáque ætate venuſtus
Adſtantem benedixit eum: cælique potentem
Exorans dominum ſacro diademate iuſſit
Auguſtum ſancire caput, ſummóque coronam
Imponens apici feliciter * * *
Intonuit patrum ſubitus fragor, inde clientum
Clamores creſcunt, clamoribus adſonat *æquor:
Laudibus innumeris regnantum nomina tollunt;
Iuſtino vitam tercentum vocibus optant:
Auguſtæ totidem Sophiæ plebs tota reclamat.
Mille canunt laudes vocum diſcrimine mille:
Iuſtinum Sophiámque pares, duo lumina mundi
Eſſe ferunt: Regnate pares in ſæcula, dicunt.
Felices annos dominis felicibus orant.
Inſonuit vox illa diu, tandémque quieuit.

fortè *æther:*

VI.
Quibus verbis poſt acceptum imperiũ Iuſtinus adlocutus eſt Senatum.

Ipſe coronatus ſolium conſcendit auitum,
Atque crucis faciens ſignum venerabile ſedit;
Erectáque manu, cuncto præſente Senatu,
Ore pio hæc orans ait: Super omnia regnans
Regna Deus regnum nobis conceſſit auitum,
Et patrium diadema dedit, curáſque regendi
Impoſuit rerum genitor, quas ipſe creauit.
Laudamus factoris opus, regémque tremendum
**Suſcipimus, grates agimus, gratéſque fatemur.*
Ipſius eſt quodcumque ſumus ratione probante
Et rerum certas * * *
Pluribus ex membris animal componitur vnum,
Sed caput eſt quod membra regit: Deus ergo creator
Componens hominem natus * *
Omnibus vt membris caput imperet *atque regantur.

fortè *Suſpicimus,*

fortè *ipſa*

Coniuncta

Coniuncta eſt capiti Sapientia, corporis arcem
Quæ retinens oculis ſpeculetur membra ſerenis:
Et quoſcumque videt vigilanti lumine ſolers
Peſte laborantes ſubiecti corporis artus,
Sanet, & infeſtos pellat medicamine morbos.
Romanum imperium corpus bene ponitur vnum,
Compoſitum multis, quod fas eſt dicere, membris.
Nos ſumus ergo caput ſolidati corporis huius.
Huic ſacro capiti facta eſt Sapientia conſors,
Quæ mihi commiſſum pariter regat inclyta mundum
**ſedens vna: vos ô mihi proxima membra,* fortaſſis deeſt hoc loco *Sede.*
Conſcripti patres, noſtri ſpes maxima regni;
Vos eſtis pectus, vos brachia verticis huius:
Quorum conſiliis, quorúmque laboribus vſa
Publica res domuit gentes, & regna ſubegit.
Summa regendarum cura eſt mihi credita rerum:
At quia ſubiectum noſtrum eſt diſponere mundum,
Nos etiam vobis curas committimus orbis:
Adloquimur fidos, & vos hac voce monemus:
Inprimis Deus eſt tota virtute colendus,
Semper adorandus, ſemper metuendus, amandus,
Omnia qui fecit pulchri miracula mundi.
Nos imitatores factoris, & omnia dantis,
In quantum natura valet, contendimus eſſe:
Vtq; Deus voluit, propriis caput impero membris.
Iuſtitiam populis generaliter omnibus æquam,
Et iuris ſeruate modos, diſponite plebes,
Vt decet imperij veros diſponere patres;
Vtq; pedes proprios, & membra minora fouete.
Non minor eſt membris cura impendenda minutis:
Obſequium pedibus naturæ lege videmus
Admotas præbere manus, oculóſque miniſtros
Cernimus eſſe pedum, quibus interiora tuemur.

Ante pedes planate vias, ne temnite partem,
Magnis officiis ſummiſque laboribus aptam,
Qua vehitur totum ſummo cum vertice corpus.
Qui pedibus rectis graditur, mala nulla veretur:
Non timet offenſam, neſcit via recta ruinam:
Fortè Quin nec *Qui* * *nec cauſa rei cultu eſt ornanda diurno.*
Nullus vile putet, quod nouit corporis eſſe.
Sit cenſura patrum, ſit diſciplina per orbem:
Priuentur cædes populorum, iurgia ceſſent,
Nullus lædendi pateat locus, vſus iniquæ
Ceſſet auaritiæ, ſubiectis parcite noſtris,
Colla ſuperborum confringite, culpa nocentes
Puniat ipſa ſuos, ſeruentur iura quietis.
Huc aures, totámque viri deflectite mentem,
Quæq; ſit ex dictis veſtri ſpes, diſcite, noſtris.
Comparatio. *Agricolæ ſua rura colunt, cultúque diurno*
Implorant fructus, & terram vomere ſindunt,
Diuiditúrque bonis gratus labor ille colonis:
Pars ſcindit glebas, pars ſulcis ſemina mandat,
Pars liquidas deducit aquas, hortóſque virentes
Inrigat, ac tractis ſatiat pomaria riuis:
Nouit culta ſuos tellus ditare colonos.
Sic bene pro meritis donis Reſpublica ditat,
Terra velut pinguis, cuius ſpes magna Senatus
Hic floret virtute, fide, grauitate, rigore:
Hanc quicumque colunt, multum mercedis habebunt.
Quod fiſci eſt, nullus rapiat: cognoſcite fiſcum
Ventris habere locũ, per quem omnia mẽbra cibantur.
Venter alit corpus: fuerit ſi venter inanis,
Omnia deficiunt, tenuantur robore membra,
Et contracta rigent arentibus oſſa medullis.
Omnibus ſufficiunt ſacrati commoda fiſci,
Ex quibus eſt commune bonum; commune leuamen

Tuetur

Tutetur fiſcus iuſtorum nemine læſo:
Quæ ſua ſunt capiat, quæ ſunt priuata relinquat.
Iuſtitiam colimus, iuſtos veneramur, amamus:
Hanc commendamus, hanc vos retinere iubemus.
Plurima ſunt viuo nimium neglecta parente,
Vnde tot exhauſtus contraxit debita fiſcus,
Reddere quæ miſeris moti pietate paramus.
Quod minus ob ſenium factum, actúmue parentis,
Tempore Iuſtini correctum gaudeat orbis.
Nulla fuit iam cura ſenis, iam frigidus omnis
Alterius vitæ ſolo feruebat amore:
In cælum mens omnis erat, iam corporis huius
Immemor hanc mundi faciem tranſiſſe putabat.
Et licet exhauſti vacuarit commoda fiſci,
Illa tamen ſancti mecum eſt benedictio patris,
Quæ totum reparare poteſt, & lapſa nouare.
Nec patimur quenquam ſacratum lædere fiſcum,
Nec lædi quenquam ſinimus ſub nomine fiſci:
Vtantur cuncti propriis, ac iure fruantur.
Hæc poſtquam princeps tranquillo protulit ore,
Pronus adorauit laudans pia dicta Senatus,
Et ſummi clamor peruênit in aſtra fauoris.
Protinus in magni ſurgit faſtigia circi, VII. Iuſtinus populum de emendatione operũ alloquitur.
Cerneret vt lætos populos, plebémque moneret
Eloquii pietate ſui. Tunc ordine longo
Incedunt ſummi proceres, fulgénſque Senatus.
Ipſe inter primos vultu præclarus honoro,
Fratris in obſequium gaudens, Marcellus abibat;
Diſpoſitórque nouus ſacræ Baduarius aulæ,
Succeſſor ſoceri, factus mox cura palatii eſt.
His ætas diſpar, ſed par votum atque voluntas:
Ambo patricii, dilecti principis ambo
Fulgebant geminis ſimiles radiantibus aſtris, Comparatio.

Aſtris, quæ cælum flamma meliore perornant,
Soláque prolato poſſunt cum Sole videri
Stellarum fugiente globo, quando omnia pallent
Sydera, & adflatas ortum iubar aſpicit herbas,
Atque operit nouus aſtra dies. Prænuncius antè
Signa dedit curſor poſita de more lucerna:
Exoritur lætum iucunda per agmina murmur,
Intentos oculos ad ſedem vulgus herilem
Extulit adſurgens, quoniam plebs læta videre
Felicem dominum ſummo cupiebat amore.
Egreditur cum luce ſua, frontémque ſerenam
Armauit ſancti faciens ſignacula ligni:
Vtq́; ſalutato tetigit ſubſellia vulgo
Auratum ſcandens ſolium, ſedémque paternam
Conſtructam plumis, pulchríſque tapetibus altam,
Aſpexit lætus populos, vultúque modeſto
Circumfuſa videns plaudentum millia riſit
Cenſuram ſeruans, & plebi gaudia donans.
Vt princeps ſolio ſubnixus ſedit in alto,
Ingens lætitiæ ſonuit fragor: aurea plebes
Tempora principibus centenis vocibus optant:
Iuſtino vitam partes vtræque reclamant,
Auguſtæ Sophiæ votis quam pluribus orant.
Excutiunt plauſus, ſtudiorum gaudia ſurgunt,
Alterníſque ſibi reſpondent agmina dictis.
*Emittunt dextras * paritérque remittunt:*
Certatim toto vulgus micat vndique circo,
Vt veniunt denſæ manicis albentibus vndæ:
Diſponunt cantus, modulos & cantibus addunt:
Nunc ſimul erectis, pronis nunc ardua membris
Dant capita: accedunt pariter, paritérque recedunt:
Fértque, refértque globum moles condenſa virorum.
ompāratio. *Exaltata putes placidis beneſlantibus euris*

Ludere

Ludere coniferæ frondoſa cacumina ſylua,
Et flexis nutare comis, lentóque viciſſim
Vertice fœcundos huc, illuc flectere ramos.
Inde dato populi fecêre ſilentia ſigno,
Cunctáque clamoſi tacuêre ſedilia circi.
Mollior vt ventis quotiens venit aura remotis, Comparatio.
Fluctiuagum pelagus, quod tempeſtate mouetur,
Manſuetis planatur aquis, tunc ſolis honore
Omnia clara ſilent tranquillis æquora ripis,
Et clamor magnus populi, ſtrepitúſque quieuit.
Diuinus princeps Auguſta voce perorans VIII. Enarratio Iuſtini in fauorem populi.
Hæc plebi mandata dedit: bene viuite ciues,
Tempus gaudendi eſt, gaudete, hilaréſque manete:
Contulit iſta Deus, nullus ſua gaudia turbet.
Priuentur cædes, ſtudiorum iurgia ceſſent.
Et iam poſt duros cunctis promitto labores:
Otia ſint plebi, nobis vigilantia ſolers.
Tranquillam faciam ſecuris ciuibus vrbem;
Nos curam veſtri gerimus, nos veſtra tuemur.
Credite, non patitur ſeclorum ſecta meorum
Iniuſtos ſæuire diu; componite mores,
A furtis cohibete manus, ceſſate nocere.
Diſcite iuſtitiam, legum præcepta tenete:
Iuſtitiam quicumque facit, fora nulla timebit:
Omnis erit iudex informidabilis illi.
Corripiet ſontes iuris vigor, eſtote quieti.
Si ſocium ſocius, ſi ciuem ciuis amabit,
Non ſolum optati iubeo ſpectacula circi,
Præmia ſed populis, & maxima dona parabo.
Ditabo plebes opibus, noménque negatum
Conſulibus conſul poſt tempora cuncta nouabo,
Gaudeat vt totus Iuſtini munere mundus.
Dona calendarum properant vicina mearum,

Vos veſtris adſtate locis, properate, parate,
Promiſſáque die noſtras ſperate curules.
Expauit gaudens inopino nomine vulgus
Conſulis audito: natus fragor, itque tumultus
Per latos, ingens fremit vndique murmur,
Ingeminántque cauos dulci modulamine plauſus.
VIIII. *Interea læti ſpoliant ſubſellia circi;*
Vndique plorantum deſcendit turba virorum,
Et poſitis totam chartis impleuit arenam
Ante ipſam domini ſedem, largíſque rigantes
Ora viri lachrymis, & terræ corpora dantes
In facies cecidere ſuas: miſerere, perimus,
Inſonuit vox magna diu: lege ſacra parentis
Syngrapha, de tantis rationem collige chartis:
Iam ſeruis ſuccurre tuis, nos noſtra iubenti
Credidimus domino. Vobis quis veſtra negaret,
Cùm veſtrum eſt, quod mũdus habet? Scis, ſumme re-
Publica quid veſtro proſint commercia fiſco. (gentum,
Vnde tributa tuis ſuccedent annua rebus,
Deficiet ſi noſtra manus? Tibi militat omne,
Quod gerimus: nos, quæ tua ſunt, priuata vocamus.
Vix nobis vitæ conſtant alimenta diurna
Afflictis, quæ longa dies, longóque labore
Sors quærit, paruóſque cibos ſub nocte reponit.
Flere diu tantis lachrymis non paſſus acerbis
Condoluit miſerans, & ſe pietate ſubegit
Legibus vltro ſuis. Aliena pecunia, dixit,
Reddenda eſt. Viuus patri qui ſubſtitit hæres,
Theſauros fidis priuatos ferre miniſtris
Imperat. Innumeræ mox aduenere cateruæ,
Fortia centenis onerata brachia libris:
Depoſuere humeris, turmæ glomerantur in vnum,
Et totus fuſo circus reſplenduit auro.

Tunc

Tunc poſita ratione palam, populóque vidente,
Debita perſoluit genitoris, cauta recepit.
Gaudia quanta illic, quantus fauor! vndique lætus
Tollitur in cælum populorum clamor ouantum.
Mirantur proceres, mirantur talia plebes.
Hinc rutili lucent chartis ardentibus ignes:
Hinc radiat fuluum concertans ignibus aurum.
Hinc chartas flammis ſubigunt, hinc pondere fuſos
Exæquant ſolidos, & lancem pollice pulſant.
Tunc ſinibus plenis abeunt, quæſtúque laborant:
Elatiſque oculis pro vita principis orant.
Largior inuentus * *pater eſt, clementior idem;* Forte patre
Qua virtute animi mentem calcauit habendi,
Publica priuato * *debita redderet auro,*
Sponte ſua dominus ſeruis miſeratus egenis.
Priſcorum hoc vno vicit nouus omnia facto
Facta prius princeps (quamuis meliora ſequantur)
Hoc primum tamen omen erat, quod nullus auorum
Auguſtos vnquam cecinit feciſſe priores.
Hinc aliud pietatis opus tam grande ſecutum eſt:
Pro vinctis flentes nuptæ venere maritis,
Matres pro genitis (neſcit ſeruare pudorem
Rebus in afflictis ingens dolor) immemor ibat
Turba ſui ſexus, cultu miſerabilis ipſo,
Per medios populos. Poſtquam venere verendam
Cæſaris ante caram, cunctæ ſua pectora duræ
Inlidunt terræ: Pius es, potes omnia, clamant.
Cerne pias lachrymas, miſerorum vincula ſolue:
Matribus his natos, his nuptis redde maritos.
Omnibus hæc ſit læta dies, tua gaudia princeps
Nullus agat triſtis: cunctorum crimina dele,
Gaudeat vt lætus miti te principe mundus.
Has pius aſpexit lachrymas, precibúſque dolentum

Annuit, & ſolui cunctos à crimine iuſſit
More Dei: Deus eſt, cui verbo competit vno
Iuſtificare malos, mediáque à morte leuare.
Credite ſimpliciter, vox hæc temeraria non eſt;
Qui facit hoc, Deus eſt, Deus eſt in corde regentum:
Principibus princeps quidquid Deus imperat, hoc eſt.
Terrarum dominis Chriſtus dedit omnia poſſe:
Ille eſt omnipotens, hic omnipotentis imago.
Plurima præterea ſolemni munere donans
Dimiſſis populis arcem remeauit in altam.

CORIPPI AFRICANI GRAMMATICI IN LAVDEM IVSTINI AVGVSTI MINORIS,

LIBER TERTIVS.

I. More patrum Iuſtinus exornat funus decedentis auunculi.

CONTIGIT *vt princeps Auguſtus limina tecti,*
Quanquã feſta dies ſextam cõſumpſerat horam,
Non dulces epulas, non pocula grata petiuit,
Ni patris primum ſanctum & venerabile corpus
Ornatum exequiis tumulo mandaret opimis.
Ante fores iam * *fuit, paſſimque per aulam*
Porticibus longis ſtabat cum plebe Senatus,
Interius flentes famuli. vaſa aurea mille,
Mille columnarum ſpecies, argentea mille,
Quæ ſuper impoſitis implebant atria ceris,
Ordine cuncta ſuo patrum ſic more parata:
*Triſte miniſterium** *latam feriebat in aulam.* (forte *latam*.)
Alta ſuperpoſitis radiabant ſtramina gemmis,

Tempore

Tempore quas priſco Romana potentia cepit:
Quas viridis Nereus, quas protulit Indica tellus,
Et quas Memphitica Cæſar perduxit ab aula:
Quas ſupplex Cleopatra dedit, cùm vincula fratris
Frangeret, & rupto pallens custode veniret.
Ex quibus aduerſis cernebant fulgura mitti,
Sed lumen non ignis erat; lux vndique fulget
Aurea conſpicui luſtrans laquearia tecti.
Thura Sabæa cremant, flagrantia mella locatis
Infundunt pateris, & odoro balſama ſucco.
Centum aliæ ſpecies, vnguentáque mira feruntur
Tempus in æternum ſacrum ſeruantia corpus.
Supremum patri talem celebrauit honorem* forte celebrabat
Auguſto melior Iuſtinus Cæſare princeps.
Vt prius ingrediens corpus venerabile vidit,
Incubuit lachrymans, atque oſcula frigida carpſit
Diuini patris, verbiſque dolentibus inquit.
Nos flemus triſtes, mentíſque ardore dolemus:
Tu pater Angelicas inter ſanctiſſime turmas
Lætus abis, poſitóque Deum iam corpore cernis,
Et frueris meliore die ſub lumine Solis.
Nos, cui nullus ait ſalue, pater inclyte ſalue,* forte nulla ſalus.
Æternum pater alme vale. Non plura moratus
Auguſtus nutu tolli ſublime feretrum
Imperat, & tota populus proceſſit ab aula:
Mæſtáque funereas accendunt agmina ceras:
Omnis in exequias ſexus conuênit & ætas.
Quis memorare poteſt tantæ miracula pompæ?
Hinc lauitarum venerabilis ordo canentum,
Virgineus tonat inde chorus; vox æthera pulſat;
Funduntur lachrymæ ritu niuis, imbre madebant
Cunctorum veſtes, proprióque in fonte natabant,
Madentes oculi vultúſque, ſinúſque rigabant.

Adtonitæ matres reſolutis crinibus ibant:
Ante fores aliæ, tectis ſublimibus illæ
Implentes altas turba ſtipante feneſtras.
Quantus Hyperborei volucrum concentus in Iſtri
Contrahitur ripis, gelidas quas linquere terras
Aſpera cogit hyems glacie niuibúſque coactis,
Innumeræ glomerantur aues, ſtipantur in vnum,
Innectúntque moras, & flumina linquere nolunt.
Tranſitus ob cauſam multi pia thura cremabant:
Vndique currebat ſtudio plebs mœſta videndi.
Omnibus vnus amor, iuſtus dolor omnibus vnus
Augebat lachrymas, & viſo funere flebant,
Donec Apoſtolici ſubeuntes atria templi
Inclyta ſacrato poſuiſſent membra ſepulcro,
forte *prius* *Quod* pius ipſe ſibi puro conſtruxerat auro.*
II. Poſt luctum populi priſtina lætitia & iucunditas.
Poſtquam facta quies, totam plebs læta per vrbem
Sacra coronatis ornauit mœnia tectis:
Pratorum ſpoliatur honos, nemus omne refertum
Frugibus, & glaucæ frondes rapiuntur oliuæ.
Exornant poſtes, & arundine limina comunt,
Feſtáque per cunctos tendunt velamina vicos.
Ludere tunc iuuenes, & laudibus addere laudes
Incipiunt, plaudunt pedibus, mollíque reponunt
Crura gradu, mirisq; modis noua carmina flectunt:
Iuſtinum, Sophiámque pios, duo lumina dicunt:
Organa, plectra, lyræ totam inſonuere per vrbem.
Mille voluptatum ſpecies, conuiuia mille,
Saltatus, riſus, diſcurſus, gaudia, plauſus:
Auguſtis vitam lætis clamoribus optant.
Poſt ſenium dicunt ſeſe iuueneſcere, mundus
Gaudet, & antiqua repetit primordia forma.
Ferrea nunc abeunt, atque aurea ſæcula ſurgunt
Temporibus Iuſtine tuis, ſpes vrbis & orbis,

Romani

Romani iubar imperij, decus: addita cunctis
Retro principibus cuius ſapientia victrix
Obtinuit patrij faſtigia maxima regni.
Ingeminant Sophiæ nomen, luménque ſecundum
Hanc dicunt, carmenq́; nouum cum plauſibus addunt.
Interea lætus ſacra cum coniuge princeps
Cœperat Auguſta felicia carpere menſæ
Gaudia, regales epulas, & dulcia Bacchi
Munera, quæ Sarepta ferax, quæ Gaza crearat,
Aſcalon & lætis dederat quæ Græca colonis:
Quæue antiqua Tyros, quæ fertilis Africa mittit:
Quæ Meroë, quæ Memphis habet, quæ cādida Cypros;
Quæque ferunt veteres maturo robore vites,
Quas manibus propriis Ithacus plantauit Vlyxes,
Ar.e ſub Ibalia Laertia lumina ſeruans,
Nondum Troiani vitans diſcrimina belli:
Quæque Methymnæis expreſſit cultor ab vuis
Pocula, quæ vitreo flagrabant plena Falerno.
Priſca Palæſtini miſcentur dona Lyæi
Alba colore niuis, blandóque leuiſſima guſtu.
Fuſca dabant fuluo Riſattica vina metallo,
Quæ natura parit liquidi non indiga mellis:
Et Gariſæi permiſcent munus Iacchi.
Cuncta quis expediet, dominis quæ parturit orbis,
Romano quæque eſt prouincia ſubdita regno?
Hæc magno luxu quanquam cumulata redundent,
Temperie ſolita paruus cibus ore modeſto
Sumitur, & quantum capiat mens ſobria potus
Cenſura ſeruante modum. Cura ipſa regendi
Clementiſque animus præſumere parcius eſcas
*Iure facit, * potúmque parum ſapientia quærit.*
Aurea purpureis apponunt fercula menſis
*Pondere gemmarum plus * grauia. Pictus vbique*
Iuſti-

III. Egregij apparatus imperialis conuiuij referuntur.

forte potu.

Iuſtinianus erat; dominis pictura placebat,
Gaudebántque ſui genitoris imagine viſa.
Felicis geniti veras ibi credere poſſes
Sacras effigies, viuáſque adſtare putares.
Ars & materies animas ſimul addere poſſunt,
Addendi vitam niſi tu natura negares.
Ingeniis hominum poſt mortem viuere famam
Conceſſum eſt, clarum ſeruat ſua gloria nomen.
Ipſe triumphorum per ſingula vaſa ſuorum
Barbarico hiſtoriam fieri mandauerat auro
Tempore, quo captis iniecit vincla tyrannis
Iuſtinianus, ouans quarto cùm conſule princeps
Alta triumphali terret capitolia pompa.
Sacris principibus iucunda fabula menſæ
De diuo genitore fuit: tum nomen honorum
Inter delicias, & dulcia pocula ſummis
Laudibus adtollunt, viuúmque per ora fatentur.
Sic deceſſorem regnantum nullus amauit,
Quanquam ſceptra patris natus ſucceſſor haberet:
Ante oculos geniti genitor dulciſſimus omni
Tempore ſemper erit, ſempérque in corde manebit.

IIII. De conſummatione conuiuij.

Poſtquam diuinæ ſumpſére nouiſſima cœnæ
Pocula, & excelſæ ſiluerunt gaudia menſæ,
Contulerat quæ prima dies, ſurrexit ab alto
Lætus vterque thoro, ſecretáque tecta petiuit:
Sed non inſegnes ſoluerunt pectora ſomnos,
Inuigilant animi, quibus eſt pia cura regendi
Tot latos populos, duros domitare tyrannos,
Conſiliis vti, cauſas diſponere mundi.
Maxima pro rerum quæ diſpoſuere ſalute
Admiranda magis, quàm connumeranda fateri
Humanum decet ingenium. Quis carmine digno
Tot diuinarum miracula pandere rerum

Sufficiat?

Sufficiat? Quibus hæc verbis, qua laude repona?
Diua Auguſta fauens, ſanctum & venerabile nomen,
Immortale bonum, noſtræ ſapientia linguæ,
Auſpiciis hæc ſacro tuis: tua vota canentem
Reſpice, & oranti clemens ſolatia præbe.
Septima gaudentem lux aurea viderat orbem, V. Exornatur Auguſta domus regentis imperium.
Expellens placido brumalia frigora verno;
Omnia Sol oriens radiis melioribus afflans,
Tranquillo gelidas tepefecerat igne pruinas.
Gaudebant elementa ſimul, mollíque calebant
Temperie, votíſque ſuis noua Roma fiebat.* forte *fumebat*, aut *fremebat*.
Ornata eſt Auguſta domus, iuſſúque regentis
Acciti proceres omnes, ſcholáque palatî eſt
Iuſſa ſuis adſtare locis: iámque ordine certo
Turba decanorum, curſorum, in rebus agentum.
Cúmque palatinis ſtans candida turba tribunis,
Et protectorum numerus mandante magiſtro,
Omnis ſacrorum vis adfuit officiorum
Ornatu vario, cultúque, habitúque, modóque.
Ingens excubitus, diuina palatia ſeruans,
Porticibus longis porta condenſus ab ipſa
Murorum in morem læuam, dextrámque tegebat,
Scuta ſub erectis coniungens aurea pilis:
Enſe latus cincti, præſtricti crura cothurnis
Adſtabant celſi pariter, paritérque nitebant,
Extantis latis humeris, duríſque lacertis.
Conifera veluti ſacra inter flumina quercus, Comparatio.
Per quas blanda fluens rauco ſonat vnda ſuſurro,
Condenſam faciunt frondoſo robore ſyluam,
Excludúntque diem ramis, intonſáque lætæ
Attollunt capita, & vertice ſydera pulſant.
Et læua, dextráque acies adſtare videres,
Multáque ancipites ſplendeſcere luce bipennes,

Terri-

Terribiles, ætate pares. Imitatur Olympum
Officiis Auguſta domus, ſic omnia clara,
Sic numeris bene compta ſuis, ita luce coruſca:
Comparatio. *Aurea conuexi veluti rutilantia cæli*
Sydera menſura, numeris, & pondere curſus
Perficiunt librata ſuo, ſtabilique receſſu
Firma manent, vnumq; iubar ſuper omnia fulget:
Omnia ſuccumbunt flammis melioribus aſtra,
Et quo tecta latent regis paſcuntur ab igne.
Hac ſe magnarum Romana potentia rerum
Lege tenens, medias inter ſuper omnia gentes
Regna micat, claro tantum vni ſubdita cælo.

VI. Pulchritudo palatij Cõſtantinopolitani laudatur.

Atria prælargis extant altiſſima tectis,
Sole metallorum ſplendentia, mira paratu,
Et facie plus mira loci, cultúque ſuperba.
Nobilitat medios ſedes Auguſta penates,
Quattuor eximiis circumuallata columnis:
Quas ſuper ex liquido præfulgens cymbius auro
Immodico, ſimilans conuexi climata cæli,
Immortale caput, ſoliúmque ſedentis obumbrat
Ornatum gemmis auróque, oſtróque ſuperbum.
Quattuor in ſeſe nexos curuauerat arcus,
Par læuam dextrámque tenens victoria partem
Altius erectus pendebat in aëre pennis,
Laurigeram geſtans dextra fulgente coronam.
Mira pauimentis, ſtratíſque tapetibus ampla
Planicies, longóque ſedilia compta tenore.
Clara ſuperpoſitis ornabant atria velis:
Vela tegunt poſtes: cuſtodes ardua ſeruant
Limina, & indignis intrare volentibus obſtant
Condenſi numeris, faſtu, nutúque tremendi.
Poſtquam diſpoſitis ornata palatia turmis
Officia explerunt, adytis radiauit ab imis.

Inclyta

Inclyta lux, & conſiſtoria tota repleuit.
Egreditur princeps magno comitante ſenatu:
Adſuit obſequio caſtorum turba virorum;
Illis ſumma fides, & plena licentia ſacris
Deſeruire locis, atque aurea fulcra parare,
Regales menſas epulis onerare ſupernis,
Conſeruare domum, ſanctúmque intrare cubile,
Internas munire fores, veſtéſque parare.
Armiger interea, domini veſtigia luſtrans,
Eminet excelſus ſuper omnia vertice Narſes
Agmina, & Auguſtam cultu præfulgurat aulam.
Comptus cæſarie, formáque inſignis, & ore.
Aureus omnis erat, cultúque, habitúque modeſtus,
Et morum probitate placens, virtute verendus,
Fulmineus, cautus, vigilans noctéſque diéſque
Pro rerum dominis, & honora luce coruſcus,
Matutina micans vt cælo ſtella ſereno Comparatio.
Auratis radiis argentea ſydera vincit,
Vicinúmque diem claro prænunciat igne.
Vt lætus princeps ſolium conſcendit in altum, VII. Legatos Auarum ſibi Iuſtinus imperat præſentari.
Membráque purpurea præcelſus veſte locauit,
Legatos Auarum iuſſos intrare magiſter
Ante fores primus diuinæ nunciat aulæ,
Orantes ſeſe veſtigia ſacra videre
Clementis domini: quos voce & mente benignus
Imperat admitti. Miratur Barbara pubes
Ingreſſus primos, immenſáque atria luſtrans
Ingentes adſtare viros, ſcuta aurea cernunt:
Piláque ſuſpiciunt alto ſplendentia ferro
Aurea, & auratos conos, criſtáſque rubentes:
Horreſcunt lanceas, ſauáſque inſtare ſecures:
Cæteráque egregiæ ſpectant miracula pompæ,
Et credunt aliud Romana palatia cælum.

Spectari

Spectari gaudent, hilaréſque intrare videri:
Comparatio. *Non ſecus Hircanæ quoties ſpectacula tygres*
Dat populis noua Roma ſuis ductore magiſtro
Non ſolita feritate fremunt, ſed margine toto
Intrantes plenum populorum millia circum
Suſpiciunt, magnóque metu miteſcere diſcunt,
Deponunt rabiem, gaudent fera vincla ſubire,
Per medios intrare locos, ipſúmque ſuperbæ
Quòd ſpectentur amant, caueam, turbáſq. fauentes,
Luſtrant, & proni ſolium regnantis adorant.
Verùm vt contracto patuerunt intima velo
Oſtia, & aurati micuerunt atria tecti,
Cæſareúmque caput diademate fulgere ſacro
Ter gazis ſuſpexit Auar, ter poplite flexo
Pronus adorauit, terræq; adfixus inhæſit.
Hunc Auares alij ſimili terrore ſecuti
In facies cecidere ſuas, ſtratóſque tapetas
Fronte terunt, longíſque implent ſpacioſa capillis
Atria, & Auguſtam membris immanibus aulam.
Vt clemens princeps legatos ſurgere iuſſit,
Officia ſtratos iuſſu monitúque iubentis
Erexêre viros: Quod poſcitis, ore ſereno
Clementer regnator ait, memorate, docete,
Et veſtri regis quæ ſit legatio, ferte.
Hæc poſtquam princeps tranquilla voce profatus,
Crudus & aſper Auar dictis ſic cœpit acerbis:
Rex Auarum Cagan, debellans intima mundi,
Famoſos ſtrauit magna virtute tyrannos,
Innumeros populos, & fortia regna ſubegit.
Cuius Threicium potis eſt exercitus Hebrum
Exhauſto ſiccare lacu, fluuiúmque bibendo
al. *potu* *Nudare, & nondum * plenè ſatiatus abire.*
Quem Perſæ timuêre feri, genibúſque minantis
Admo-

Admouere manus, pacem meruere precando.
**Ni fieret, fruſtra celſis Babylonia muris*
Cincta foret, dominos humeris nunc ferre parata.*
Rupimus Euphratem, gelidos ſuperauimus amnes,
**Hybernáſque niues, curſus qua frænat aquarum*
Frigus, & omnigenis ſit durior vnda metallis.
Vidimus extenſos vitrea teſtudine* poſtes,*
Stagna, lacus, fluuióſque ſuper, fonteſque iacere
In ſilicis morem, vel ſtrata marmore terræ:
Cognatos latices laticum concreta tegebant.*
Plauſtra ſuper ſolidas ſtridentia duximus vndas:

al. *Ne forte excelſis fruſtra*
al. *dominóſque Auares nunc patria ferret.*
al. *didicit dominos patiētia ferre.*
al. *Hybernos curſus quando refrænat.*
*al. *pontes,*
al. *& tectos*
al. *cùm cruſta tegebat.*

Illic voluentum veſtigia nulla rotarum
Area, nec ſolitos labens dedit orbita ſulcos,
Nec fragilis potuit cryſtalli forma noceri
Præ ſolido ſtringente gelu: fremitúſque ſonorum
Cornipedum liquidos ceu terruit vngula campos.
Inſanum voluens ſtrepitum calcauimus Imorem.*

al. *Imbrum,* vel *Ebrum.*

Iuimus in fluctus ſicco pede, præbuit amplas
Nix ſpacioſa vias: præduris gentibus acre
Intulimus bellum, pars altera caſtra locauit.
Miſcuimus pugnas, munitas cepimus vrbes,
Firmáque diſruptis deiecimus oppida muris.
Nunc ripas Scythici victor rex contigit Iſtri,
Denſáque per latos figens tentoria campos,
Ad tua nos princeps hæc ſplendida mœnia miſit:
Annua prælargi patris ſolatia veſtri
Sumere tempus adeſt. Sanctus quæ præbuit ille,
Vos etiam præbere decet, ſi fœdera pacis
Intemerata tibi; ſi manis pacta manere,
Debita quærenti tranſmittite munera regi.
Talia iactantem, nulla commotus in ira
Tranquillus princeps, oculis pietate ſerenis
Aſpexit iuuenem, placidóque hæc edidit ore.

Quantum eſt legatis conceſſa licentia fandi,
Tantum legatos animo decet eſſe modeſto,
Et vita probitate graues, quique ordine poſſint
Scire locis humiles quibus, & quibus ora ſuperbi
Expediant, noſtrámque petant quod mitiget iram,
Proſpiciántque ſuæ poſcentes fœdera vitæ.
Quod tua ventoſis inflata ſuperbia verbis
Iactitat, ignauæ mentis deformia nudat.
Quid profugos laudas, famáque adtollis inani
Extorrem populum? Quæ fortia regna ſubegit?
Effera gens Auarum proprias defendere terras
Non potuit, ſedéſque ſuas fugitiua reliquit.
al. ignaris *Tu velut * ignarus falſis rumoribus audes*
Vana loqui, turpíque dolo noua ſomnia fingis.
Quod tibi nunc viſum eſt veſtro adſignare labori,
Militibus noſtris ludo ſolet eſſe diurno.
Hoc ſtudium dominis, ea ſunt ſua ſeria ſeruis:
Sanctum hoc imperium toto ſic floruit orbe
Bella gerens, pacémque tuens. Nos more parentum
Pacem diligimus, nunquam fera bella timemus.
Pax eſt ſubiectis, pereunt per bella ſuperbi.
Parcimus innocuis, ſonti non parcimus vlli.
Res Romana Dei eſt, terrenis non eget armis,
Iure pio viuit, bellum non ingerit vltro,
Suſcipit illatum, vel ſi ſeruire negabunt
Ingratæ gentes; primùm tamen admonet hoſtes
More gubernandi: monitus qui ſuſcipit iſtos
Viuit, & à nobis meritos expectat honores.
Quiſquis amat pacem, tutus ſub pace manebit:
Et qui bella volunt, bellorum clade peribunt.
Gens, quæcumque auſa eſt Romana laceſſere ſigna,
Horruit extinctas inopino fulmine turmas;
Innumeros cecidiſſe ſuos, regéſque ſuperbos

Vidit

Vidit per noſtros humiles, factóſque triumphos.* — al. ſub noſtris humiles, fractóſque triumphis.
Ergo ſigna meis Cagan contraria ſignis
Ferre parat; lituóſque mihi, campúmque minatur* — al. campos
Gens Auarum, ut pacta damus? Terrore putatis
Id noſtrum feciſſe patrem, miſeratus egenis
Et profugis quod dona dedit? Pietate regendi
Hoc facimus, gratíſque dari prouiſa iubemus.* — aliàs, grato
Noſtra manus larga eſt, non prodiga, perdere neſcit:
Iure ſuas diſpenſat opes, quo continet orbem:
Sponte damus dignis, indignis ſponte negamus.
Tu numeros numeris, & vires viribus audes
Exæquare meis? noſtris non fidimus armis,
Quanquam ductores, numeri, fortéſque tribuni,
Subiecti reges, & gentes rebus abundent,
Quot cælum guttas mittit, quot littus arenas.
Quod ſupereſt, vnúmque meum ſpeciale leuamen,
Imperij Deus eſt virtus & gloria noſtri,
A quo certa ſalus, ſceptrum datur, atque poteſtas:
Qui populos clemens ſuper omnia regna Latinos
Conſtituit, pacémque ſuam commendat amari.
Cuius ſpe fruimur, cuius virtute ſuperbos
Deiicimus, cuius populos pietate tuemur.* — al. populum.
Qui noſtros auget mira virtute triumphos;
Ipſius laudamus opus, ſolúmque timemus.
*Hunc vnum colimus *regem, dominúmque fatemur.* — al. rerum,
*Cognoſcant Auares, quoniam Deus*omnium hic eſt.* — forcaſſis, omnibus.
Faſtus non patimur, gentes ſeruire volentes
Suſcipimus, doníſque humiles & honore leuamus.* — al. donis, humiléſque in honore.
Quiſque ſuas menſuret opes, viréſque ſuorum,* — *al. ſuam menſuret opem,
Cum queis bella gerat; ſub qua ſpe ſumpſerit arma.
**Diuino ſibimet plus conſulat, vnde petatur* — *forcaſſis, Diuinos ſibi nec plus
Auxilium, poterint ſi numina vana potentem
Oppugnare Deum; ſi poſſunt ſponte venire* — al. poſſint

Perſculpti lapides, ſurdæ mutæque figuræ,
Monſtraq́; quæ variis extant conflata metallis.
Si cælo tellus bellum mouet, arma feretis
Vos armis aduerſa meis? Si Barbare neſcis,
Quid virtus Romana poteſt, antiqua require,
Quæ proaui, patres, & aui potuere Latini?
Quid noſter ſenior potuit pater, inſcie diſce?
*fortaſſis quo *Sub * qua Wandalici ceciderunt ſtrage tyranni,*
Edomitique Getæ, pubes Alamannica, Franci,
Tótque aliæ gentes, famoſáque regna per orbem
Ardua ſub noſtris flectentia colla triumphis
Suſcepere iugum, mentes, animóſque dedere
Seruitio, nobiſque manent ex hoſte fideles.
al. *Scaldor* *En * Scultor noſtra ſeruire paratus in aula*
Legatos nobis, & plurima munera mittit.
Quos contra ingratos defendimus, arma paramus.
al. *Obſtamus* **Optamus dominis, profugis damus oſtia ſeruis?*
Legibus hoc noſtris non conuenit, arguo factum:
Indignis præbemus opem, Cagánque timeri
Se putat, & bello mea ſigna laceſcere tentat?
Ite licet; campos, acies & caſtra parate,
Signorúmque duces certos ſperate meorum.
Contremuit ſtupefactus Auar, magnóque timore
Diriguit, ſiccis vox humida faucibus hæſit,
Turbatúſque malis Auguſta ab ſede receſſit.
Cætera, conſiliis quæ princeps prouidus altis
Diſpoſuit, verbis fateor comprehendere nullus
Sufficit, & pleni tenor eſt in fine libelli.
Hæc dilata parum non prætereunda relinquo
Quæque ſuis aptare locis, rerúmque fauorem
In quantum potis eſt deuota mente notabo.

CORIP-

CORIPPI AFRICANI GRAMMATICI IN LAVDEM IVSTINI AVGVSTI MINORIS,

LIBER QVARTVS.

IAM vicina dies ſpectandi conſulis omnes I.
Vrgebat turmas arcus ſtatione replere, De expectatione & opere, vbi Iuſtini munere populi præparantur.
Et loca, quæ populis præfectus deputat vrbis,
Conſultor legum, libertatíſque tuendæ
Diſpoſitor, iuſti vindex, corrector iniqui
Cenſuram grauitate regens, multóque rigore
Terribilis, mitique magis pietate tremendus.
Tunc partes munire ſuas, ſpaciúmque parare
Accelerant: medióque fori, qua diuite dextra
Egrediens princeps ſacra trabeatus ab aula,
Diuitias vulgo ſolenni munere donans,
More niuis ſparſurus erat, noua fabrica ſurgit.
Turbatur tota lignorum venditor vrbe
Emptorum numero, ſtudio ruit agmen emendi:
Robora ſyluarum tunc plauſtra gementia ducunt,
Magnis ponderibus tractu ſtridente rotarum.
Explicitæ moles; nec ſufficit arida tantùm
Ligni materies; ratibus tunc ire per vrbes
Finitimas, ferro virides ſuccidere ſyluas.
Rareſcunt luci, campi ſpoliantur opaci,
Arboribus ferrum ſedit; gemit vndique feſſus
Conciſor nemorum, crebríſque ſecuribus ictus
Congeminant, nidis volucres fugêre relictis.
Horreſcunt ſua luſtra feræ, dulcéſque latebras

Linquunt; concuſſæ penitus tremuere cauernæ,
Immiſſámque tument tenebroſa cubilia lucem.
Denſa per antiquas diſcurrunt agmina ſyluas
Comparatio. More apum, quas ver tepidum noua condere caſtra,
Et munire fauos ceris iubet æthere captos,
Denſa per herboſos errant examina campos,
Floribus inſidunt variis, rorémque madentem
Ore legunt, onerántque humeros, ceráſque liquentes
Conficiunt, dulcéſque lares in pumice figunt,
Incumbunt operi, gratiſque laboribus inſtant.
Protinus omnigeni caduntur robora ligni
Quæque ſuis aptanda locis; duriſſima coſtas,
Mollia dant tabulas. Quadrata cæſa bipenni
Fraxinus, & crebris cadit ictibus ardua pinus.
Tunc fagi dulces, & ſucco taxus amaro,
Iliceǽque trabes fortéſque, & pallida buxus,
Pulchra magis pallore ſuo, cecidere ſecuri
Antiquæ quercus, & amictæ vitibus vlmi,
Cedrus olens, ſolidum nunquámque natabile robur,
Eſculus, alnus, acer, terebinthus, populus, ornus.
In tenues tabulas abies montana ſecatur:
Iuniperi, tiliáque leues, & odora cupreſſus.
Mille ſecant in fruſta trabes, tonat æthere pulſans
Malleus, & tractæ ſtrident ſcabredine ferræ,
Curuáque percuſſo longè ſonat aſcia ligno.
Tanta nec Inachides ſecuerunt robora plebes,
Armatas claſſes ratibus cùm mille pararent.
Illa prius lætæ ſpectacula præbuit vrbi
Fabrica. Mirantur populi, ſtudióque videndi
Omnis concurrens ſexus veniebat & ætas.
Roboribus flexis teretes curuauerat arcus
Artificum prædocta manus, trabibúſque cauatis
Adfigens tabulas pendentes ſtruxerat ædes,
Quat-

Quattuor informans molem ſtationibus vnam.
Buxea populeis aptans capitella columnis,
Materiáque ipſa baſes firmauerat imas.
Omnia roboribus ſternunt loca plana politis,
Coniungunt tabulas, & ferri nexibus arctant:
Quæ pondus, ſtrepitúſque virûm, motúſque fauentis
Ferre queant populi. Cunctorum terga locorum,
Alternúmque latus concluſit ſectile lignum,
Vndique munimen, decus, & tutamina præbens.
Diſpoſuere gradus, quis ſtaret in ordine longo
Diuiſum in turmas, atque in ſua corpora vulgus,
Poſſet & exertas ad munera tendere palmas,
Liberius ſpectare oculis, manibúſque fauere,
Et donis aptare ſinus, quæ plurima conſul
In plebes miſſurus erat, palmáſque capaces
Tendere, quo veniens latè pluat aureus imber.
Vt labor artificum perfecta mole quieuit,
Atque operis tanti nituit decus, omnia latè,
Quæ modò lignorum ſquallebant fragmine, mundant,
Exornántque locos, & feſta fronde coronant.
Partes quique ſuas: fixis tabulata virebant
Palmarum ramis, & amicæ pacis oliuæ.
Cuncta triumphalis pendentia culmina laurus
Comit, & amplectens foliis felicibus ambit.
Quos illic ludos, quæ feria vulgus habebat?
Ludere nunc alios, alios ſpectare videres,
Mille voluptatum ſpecies. Velamina tendunt,
Vt loca quæque decent; vt plus mirentur, obumbrant:
Quod vulgo eſt, vile eſt: quidquid latet, extat honorũ;
Quódque magis tegitur, pretij maioris habetur. *fortè *patebat.*
Tunc interclusôs nulli tranſire ſub arcus II.
*Conceſſum eſt, cunctis medio via lata *patere.* De conſulatu
Lux octaua nouo naſcentis lumine Chriſti Iuſtini, in quo primũ Senatores ditati ſunt.

In ſe voluentis veſtigia flexerat anni;
More ſuo currens totum compleuerat orbem
Circulus alterius referens de fine dierum
Principium, teretémque rotam nouus ordine menſûm
Vrgebat numerus, totum qua voluitur æuum,
Et finit ſine fine dies. Iubar axe ſereno
Emicuit, votiſque piè ſeſe obtulit orbi,
Lætificans cunctas felici lumine terras.
Clara coruſcantem lux hauſerat altera lucem,
Cùm terris gaudente polo prodibat vterque
Sol radians, & conſul ouans, noua Roma nitebat,
Certabántque ipſo iucunda palatia cælo.
Dona Kalendarum, quorum eſt ea cura, parabant,
Officia, & turmis implent felicibus aulam.
Conuectant rutilum ſportiſque capacibus aurum,
Adcumulant, onerántque locos, quibus altior ipſa
Sella triumphalis firma ſtatione locata
Iam fuerat, nondum claro tunc conſule plena.
Hinc vetus argentum formas, ſpeciéſque nouatum
In varias, preſſum titulis, ſculptúmque figuris
Excelſis portant humeris, magníſque laborant
Ponderibus, ciſtæq; graues funduntur in vnum:
Vtraque materies in magnos ſurgit aceruos.
Ædibus in magnis miro conſtructa paratu
Extabat ſedes, auro gemmíſque ſuperba,
Lumen habens ſine ſole ſuum: luſtrátque propinques
Gemmarum natura locos, rerúmque colores
Mutans, & Phœbi radios fulgentis obumbrans.
Miſcentur teretes quadris, viridantibus albæ:
Chryſolithi miréque micant, flammáſque pyropos
Afflans, & propria depellens luce tenebras.
Hanc prius, in media quàm Sol præcederet aula,
Auratis gradibus ſacríſque tapetibus altam

Conſcen-

Conſcendit princeps trabea ſuccinctus auita,
Regalem ditans auguſta fronte coronam;
Cenſurámque piam ſeruans grauitate reſedit,
Cæſareos augens habitus, ritúſque Gabinos:
Cuius id aſpiciens radiabat purpura gemmis,
Vincens luce diem, plus maieſtate ſedentis
Lucidior, meliórque ſui: primúmque Senatus
Pronus adorauit, vincas Iuſtine, perorans:
Conſule te fœlix, te principe floreat orbis:
Salue Auguſtorum numeri non ordine prime,
Sed meriti; largitor opum, largitor honorum,
Libertatis apex, mundi caput, vnica virtus,
Et rerum manifeſta ſalus, reparator opimi
Nominis. Antiqui redeunt noua ſæcula faſti,
Auguſti primum renouaſti Cæſaris æuum:
Clarius eſt, meliúſque tuum: tua gaudia tecum:
Hinc veſter primus fœliciter excipit annus,
Votáque plura tuis celebret noua Roma triumphis.
Inde Senatorum ſacro recitantur ab albo
Nomina, conſcripti patres: qua voce citati
Accedunt hilares, ſubeúntque altiſſima ſedis
Culmina: prætendunt dextras, & præmia ſumunt,
Conſulis, & mundi domini; doníſque ſuperbi
Fuluo plena ferunt argentea vaſa metallo.
Qualia fœcundi connectant munera campi Comparatio.
Agricolæ, cùm prata virent, pleníſque caniſtris
Lilia cana ferunt, mediúmque intermicat aurum
Floris odoriferi: primordia fertilis anni
Ferre domum gaudent, poſtéſque & limina comunt,
Et ſua placandis nectant donaria templis.
Tunc oratorum geminæ facundia linguæ
Egregias cecinit ſolenni munere laudes
Conſulis Auguſti: dignis fortuna fauorem

D 5 *Præbuit,*

Præbuit, & iuſtis ſucceſſit gratia dictis.
O fortunati, quibus eſt ex rebus abundans
Laudum materies: quid non laudabile dicunt,
Qui vitam tanti, qui principis acta reponunt?
Quis fuit ille fragor, tantus fauor vnde repertus?
Tot laudatorum numerus? Quibus artibus vſi,
Et quibus ingeniis? Quanto conamine niſi
Tunc phaleris phaleras, & laudibus addere laudes?
Non potuere tamen ſanctæ miracula vitæ
Ordinibus numerare ſuis; diuina referre
Nec virtus hominum, nec ſenſus ſufficit vllus.
Comparatio. *Fontis Niliaci ſi quiſquam aut hauriat vndas,*
Et bibat, aut bibulis riuos inducat arenis,
Ipſe quidem ſatiatur aquis, ſatiantur & agri;
Sic quos ille rigat, fontes & flumina replet,
Et præbet largas haurire volentibus vndas.
Quæ circa dominos aptamus vota, probamus;
Dum canimus, colimúſque pios, veneramur ouantes.
Quos dum laudamus, laudem de laude meremur,
Et fruimur maiore bono: nam diua propago
Humanæ nil laudis eget, ſed vota clientum
Penſat, deuotóſque ſibi pietate coronat.
Fertilis hic Auguſta manus, felíxque videri
Plus voluit, nullúmque ſuo præferre fauori.
Namque illos donis conſcriptis patribus æquos
Eſſe dedit, cùm diſtet honor: vigilantia noctis
Hoc meruit, charíſque fauens ſapientia muſis.
Doctior eſt princeps, nouit quòd littera rerum
Pars magna eſt, magnúſque labor ſcribentibus inſtet.
Protinus officiis ſummam tutantibus aulam,
Ordinibus propriis, & priſco more notatis,
Per ſcholas, turmáſque vocans, pia præmia gaudens
Præbuit, & fidos opibus ditauit alumnos
Pro me-

Pro meritis, gradibúſque ſuis. Idem inclytus omnes
Nutrierat, viuóque etiam genitore regebat
Natus in imperio, media nutritus in aula
Inter alumnorum numeros, cætúſque fideles.
Nomina cunctorum, cunctorum nouerat actus:
Omnes mitis amans, omnes pietate paterna
Semper alens, ſempérque monens, ritúque regendi
Continet ipſe ſuos, nutrítque, fouétque clientes:
Prouidus vt paſtor, longo qui tempore tauros, Comparatio.
Lanigeróſque greges herboſis pauit in agris,
Omnia, quæ poſuit, taurorum nomina nouit;
Creſcere dilectum gaudet pecus, intrat ouile,
Diſcernit teneros, & in vnum congregat agnos
Nomina nota vocans: audita voce ſequuntur,
Agnoſcunt dominum, pulſántque balatibus auras,
Atque auidi ſumunt virides, quas attulit, herbas.
Interea populus totas compleuerat ædes, III. De multitudine populi aduentum principis expectantis.
Ornatas nexis diuerſa ex fronde coronis.
**Syrica per cunctas pendebant vela columnas;*
Pérque arcus, vicóſque omnes adſtabat vtraque
Parte fauens vulgus, palmáſque, ſinúſque parabat. *forte *Serica.*
Conſulis aduentum ſumma tardantis in aula
Expectant, pendéntque moras, cauſáſque morarum
Inquirunt, oculóſque omnes ad regia tollunt
Limina, proceſſúmque Auguſti conſulis optant.
Haud ſecus, vt Libyci terra ſitiente coloni Comparatio.
*Nubila *ſuſcipiunt, moto cùm fulgura cælo* forte *ſuſpiciunt,*
Prima micãt, crebróq. tonans Notus implicat æthram,
Ruricolûm ſiccos diſcurrit turba per agros
Spe pluuiæ, mundántque locos, aditúſque viarum
Librant, & curſus omnes moderantur aquarum,
Vnde fluant liquidi per prata virentia riui:
Cogit dura ſitis, cumulóſque arentis arenæ

Obii-

Obiiciunt, pinguíſque ſoli decliuia claudunt.
Poſtquam opibus fidos conſul ditauit alumnos,
Auguſto nutu cunctos incedere iuſſit,
Vt populis pia dona daret: præcepta faceſſunt,
Tollitur in magnum diualis ſella triumphum
Mille miniſtrorum manibus, gratóque labori
Submittunt humeros, & loris fortibus aptant
Electi iuuenes, ætas quibus omnibus vna,
Par habitus, par forma fuit, veſtíſque rubebat
Concolor, atque auro lucebant cingula mundo.
Inceſſit lætus præclara in veſte Senatus,
Pars trabeis, pars compta togis, vt cuique probatus
Ordo locum, cultúmque dabat: diuina ſequuntur
Officia, & primis præco clamoribus inſtat
forte tectis *Omnibus imperitans * ſectis præcedere turmis.*
Incedunt denſæ mixto lictore cohortes:
Hinc armata manus dextram, læuámque tuetur
Cæſarei lateris, clypeis pia terga tegebat
Ingens excubitus, protectorúmque phalanges
Fulgebant rutilo pilis ſplendentibus auro.
Ipſe autem conſul ſacro diademate fulgens
Ornatus trabea, gemmíſque, oſtróque nitebat
forte patens, *Ore, humeríſque * potens, & ſacri luminis inſtar*
Illius aſpectus gemmas vincebat, & aurum,
Angelicis oculis exæquans ſydera cæli.
Contigit vt ſacræ felicia limina portæ,
Tramite qua recto mediam via ducit in vrbem,
Terruit inceſſu populos, oculíſque refulſit
Comparatio. *Qualis ab Oceani liquidis Sol aureus vndis*
Splendentes mittit radios, rutilúſque ſerenum
Fundit vbique diem, mundúmque inluminat omnem
Lucis honore ſuæ. Viſo tunc conſule plebes
Plauſibus adſurgunt, & voces vocibus addunt:

Sic

Sic bene, quæſitas vt pullis porrigat eſcas, Comparatio.
Mitis hirundo redit, poſtquam ſua tecta videndum
Garrula per patulas fuerit delata feneſtras,
Matris in aduentum nido conſurgit ab omni
Turba loquax, flagitántque cibos, fidáque parentis
Ora bis ora petunt, & apertis faucibus adſtant:
Illa ſed impendens nidum circumſpicit omnem,
Diſtribuitque pias, vt cunctos nutriat, eſcas.
Sanxerat Auguſtus Sophiæ cognomine templum, IIII. Sanctæ Sophiç baſilicam opere mirifico prædicat inſtauratam.
Romanum princeps cùm Iuſtinianus haberet
Imperium, Chriſtóque vouens ſua vota dicaret.
Mens Auguſta, reor, iam non ignara futuri,
Aut magis ignarum recto Deus ordine ducit
Ante futurorum quæ ſunt arcana bonorum
Auſpiciis ſacrare piis. Theodora regebat
Tempore, quo ſacram fundauit conditor arcem,
Et Sophiæ nomen nondum regnantis habere
Arx meruit: ſceptri fuerant ea ſigna futuri.
Ingens myſterium, magna quod mole latebat,
Perfectum patefecit opus: via lucida noſtris
Nunc facta eſt oculis: manifeſta luce videmus
Olim promiſſum cæleſti munere regnum
Iuſtino Sophiæque piis, patuítque quod ante
Clauſum erat, & nullis velamen viſibus obſtat.
Rem Sophia dignam certò Sapientia fecit:
Inſtituit pulchrum, ſolidauit robore templum,
Cœpit, perfecit, doniſque ornauit, & auxit.
Iam Salomoniaci ſileat deſcriptio templi,
Cedant cunctorum miracula nota locorum:
Inclyta præclarum duo ſunt imitantia cælum
Conſilio fundata Dei, venerabile templum,
Et Sophianarum ſplendentia tecta nouarum.
Principis eſt hæc aula Dei: Deus illud vtrumque
Glori-

Glorificauit opus, ſed maieſtatis honore
Plus templum terroris habet: namque ibi probatur*
Quàm ſit vbique Deus præſens, ſimul omnia complens
Internis oculis. Illic pia cernitur eſſe
Indiuiſa manens patris genitique poteſtas:
Spiritus & ſanctus ſubſtantia creditur vna.
Tres ſunt perſonæ, ſubſiſtunt, nomina fulgent:
Vtq; pater Deus eſt, genitus Deus æquus honore,
Spiritus & ſanctus pariter Deus. Ex tribus vna,
E cælo veniens mundi perſona redemptrix,
Humani generis formam de virgine ſumpſit.
Sponte ſua venit, factórque & conditor orbis
Factus homo eſt, verúſque Deus non deſtitit eſſe:
Natus non factus: plenum de lumine lumen:
Vna in naturis extans perſona duabus
Conſimilis deitate patris omníque profecto*
Conſimilis: ſine peccato peccata relaxans,
Plurima per populum faciens miracula Chriſtus.
Calcauit mortem moriens, vitámque reſurgens
Vita dedit cunctis in ſe credentibus ipſe:
In cælum aſcendens à dextris ſedit honori
Æquæui patris, iudex venturus in orbem,
Et regnum ſine fine tenens. Hunc mente fideli
Regnator Iuſtinus amans, trabeatus ab aula
Egrediens, templum primus ſublime petiuit,
Atque Deo grates ſolita pietate peregit.
Plurima votorum ſacrauit dona ſuorum,
Immenſóque pium ditauit munere templum.
Obtulit & ceras, ſed mitis voce petiuit,
Corde humilis, dextráque Dei benedictus abiuit
Plus exaltatus, plus iuſtificatus in ipſum,
Quòd ſe humilem ſtans ante Deum, verámq. fatetur.
Quam retinet pietate, fidem; cùm diligit ipſe,

forte Pneumaque.

Diligi-

Diligitur; cùm Chriſtus amat, rex magnus, amatur.
Ipſe regit reges, ipſe & non ſubditur vlli.
Iuſtinus princeps hoc protectore quietus
Imperat, hunc ipſum ſolum ſpe certus adorat.
Vt pius expletis templorum limina votis V. De Iuſtini in arcem conſcenſu.
Liquit, in ingentem vectandus conſulis arcem
Conſcendit gaudens, & ſeptus lumine ſedit.
Ante pedes Domini, faciunt qui iuſſa, clientes
Adſtabant læti; vultúque & veſte nitebant
Romani populi patres ſine ſemine facti.
Patricius, ſenio fulgens Calinicus honoro,
Qui pater imperij meruit iam factus haberi,
Gratior Auguſti ſeruans pia gaza ſacelli:
Namque illi moriens mox Iuſtinianus honores
Contulerat, fidáque prius narrauerat auri
Conſilij ſecreta ſui: Vocor, inquit, alumne,
Et properat ſuprema dies, iuſsúque creantis
A regnis in regna vehor. Deus omne Latinum
Iuſtino dedit imperium: tu fide memento
Verborum, quæ mando tibi, dum carne relicta
Spiritus aſcendens claram penetrauerit arcem.
In medium procerum Iuſtini ad limina perge:
*Inuitato virum * videlicet ille ſubire*
Sorte mea triſtis veniet, conſentiet iſthinc
Ne dubitare velis, nullus contemnere poſſit
Terribilis præcepta Dei: cognoſcet amans* forſè, cognoſcet, amabit.
Quos fidos habui mihi, qui nocuere nocebit.
Ipſum etiam facto ſimili tentare parabunt,
Vt pereant, iuſtáſque ſuo dent ſanguine terras.
Sed pietas Auguſta malos caſtigat alumnos
Conſilij bonitate ſui, dum perdere non vult
*S * ſibi quidquid erat, ſic punit iniquas* forſè, carne feras, aut carniueras.
**Carneueras animas, vt mortis pœna **

Non

Non maneat, breuiúſque luant, cruciant *

forte præteritura pati

Præteritur * abti ſatis eſt æterna tremiſcant
Supplicia, inflictas timeant in ſæcula pœnas:
Vltio commiſſum lenit ſcelus illa profecto.
Paucorum multis proſunt exempla malorum:
Quorum poſt mortem noſtræ monumenta perhorrent,
Et damnant leges. Erit vnius vtile multis
Exitium, ceſſántque doli, dum pœna timetur.
Legiſlatores ſtatuit Deus ipſe per orbem.
Hæc animo retinens ſyncera mente fidelis
Paruit, & domino meruit dilectus haberi.
Nec non enſipotens membrorum robore conſtans,
Aſpectu mentis, non à grauitate benignus,
Adſtabat Narſes, ſedémque ornabat herilem
Splendida ſigna gerens, qualis pretioſus achates,
Aut medius fuluo Parius lapis enitet auro
Artificis formante manu; ſic luce coruſcus,
Sic animo placidus, mitis, ſic gratior ore,
Terga tegens domini claris fulgebat in armis.
Adfuit & ſacræ domino gratiſſimus aulæ
Tiberius, curáſque omnes implebat & *
Implens offici
Obſequiis inſtare ſuis tranquillus al *
* * * *

A D

AD D.

MAXIMILIANVM II.

AVSTRIVM, ROMANO-
RVM IAM REGEM,

IMPERATOREMQVE

A VII. Viris Imperij Romani Principibus Electoribus deſignatum, Heroico carmine votiua gratulatio;

PER

MICHAELEM RVIZIVM

ASSAGRIVM CELTIBERVM.

E D. MA-

D. MAXIMILIANO BOIEMORVM, ET IAM ROMANORVM REGI, IMPERATORIQVE DESIGNATO, VOTIVA GRATVLATIO.

QVO me iam mea muſa vocat, reuocátque frequenter
Importuna, ſuis toties clamoribus auctis?
Qui nouus hic furor eſt? Qui me nunc ſpiritus vrget,
Et mentem exagitat poſt tanta ſilentia tandem?
Fauſta dies, & fauſtus honos, fauſtiſſima ſemper,
Maximiliane, tibi Auguſto, auguſtiſſima veſtris
Auſtriacæ gentis rebus toto orbe futura
Hæc ſunt. Sunt etenim hæc, cùm te, Rex maxime Regum,
Poſt ſacrum diadema prius, Boiemia ſceptra
Ampla viris, armis, rebúſque potentia tanto
Applauſu populi, procerúmque accepta fauore
Nunc iterum Regem liceat ſpectare ſupremum,
Supremum ſpectare Ducem, Regémque Quiritum,
Faſcibus Imperij Romani ingentibus auctum,
Auguſtáq; grauem iam numine Maieſtatis.
Cui ſeptem colles, atque altæ mœnia Romæ
Ad cælum acclamant ſummum, Tyberíſque ſacratus,
Arnus, & Eridanus: cui acclamant Rhenus & Iſter,
Flumina verticibus longè currentia raptis.
At quid Cæſareos ita conciliauit honores,
Maximiliane, tibi Regi, Diuûmque referri
In numerum dedit, & paribus ſibi paſſibus ire?

Num

Num quòd ab antiqua maiorum, & origine longa,
Ex abauo, proauo, patruo, & patre Cæſare Cæſar
Natus ad Imperij Romani denique faſces
Legitimo poſſes quodam tu iure videri?
Eſt fateor magnum quid opus, pulchrúmque referre
Cæſareás atauûm ſoboles, de Cæſare natum
Eſſe, & in Imperio cum ſceptris patris adultum.
Sed tua te virtus vita, rebúſque gerendis,
Hinc atque inde locis ſemper ſpectata potenti
Principe digna, pióque, euexit ad æthera ſolum.
Iſta tua primùm quam maxima nomina iuſtæ
Iuſtitiæ, rectíque fides: iſte vnus & idem
Conſenſus, mentíſque tenor, moderatus in omni
Ætate: ad magnos auſus accenſus & ardens
Iſte animus, cum iure decet: prudentia tandem
Rarior iſta (tuum quod donum cœlitus aiunt)
Ingenio firmata tuo felice, peracri
Iudicio, viuis ſtudiis, multóque labore
Militiǽque, domíque, & longo temporis vſu:
Qua res præſentes prompto libramine penſas
Ex rerum præſente ſtatu, longéque futuras
Ante vides animo, & pro tempore proſpicis ipſis.
Iſte tuus fronte, ore, oculis, vultúque ſereno
Subridens animi decor, omni ex parte decorus,
Conſpicuus, placidéque nitens: tum candidus iſte
Omnibus acceptus candor, grauitáſque benigna
Non fines egreſſa ſuos, ſed Regia ſemper,
Qua grauis ipſe ſoles, Rex clementiſſime Regum,
Acceſſus facilè omnino præſtare patentes
Ad te cuique hominum de re quacumque volenti
Conſulere: & quod maior honos, maiúſque profectò
Eſt opus, vt raro rariſſima Principe virtus,
Lætum quemque tuis à te diſcedere verbis.

Hæc, inquam, fecere tui ſpem, ſpémque dedere
Optimè, & egregiè per te fore ſceptra gerenda
Orbis terrarum, nedum Romana minora.
Vnde ſtatu, rebúſque tuis, fratrúmque tuorum
Compoſitis primùm, tua quæ prudentia ſumma eſt,
Conſiliúmque tuum ſummum, quam plurima te te,
Maximiliane, manent, & hæc quam maxima rerum
Pondera, digna quidem te vindice Maximiliano,
Regéque Romano, & Romano Cæſare digna.
Hæc eadem ſperant populi, cupiúntque viciſſim
Omnes Imperij gentes, ne numina cuncta
Iam ſuperûm dicam, quæ te de vertice cœli
Spectant: in primisq́, quod eſt ante omnia primum,
Inuenias, ſi quáue via, rationéue noſtra
Relligio poſſit, tantis concuſſa ruinis,
Reſtitui, ſtatuíque ratis ſub legibus illis,
Firma quibus ſemper ſtetit oppugnata, quibúſque
Firma poteſt tantùm ſtare, & tantummodo debet.
Quam ſi reſtituas, Europæ credito toti
Reſtitues pariter res, in qua, proh dolor, omnis
Mortua relligio eſt, abiitque in bella cruenta
Diſcordi rerum ſtatu, & omni pace ſepulta.
Ergo age, diſſidiis de relligione ſopitis,
Iunge potentatus vno ſub fœdere cunctos
Hiſpanum, Gallum, Germanum, Italumq́, Britãnum:
Communémque tuo pro munere ſuſcipe cauſam,
Vnius vt Chriſti ſummum qui numen adorant,
Sint fidei vnius: auget res concordia paruas,
Diſſipat ingentes diſcordia, & omnia peſſum.
Hinc ſpolia, hinc põpas, hinc ampla referre trophæa,
Hinc immortales ornare, piiſſime Regum
Maximiliane, tuos ſacroſancta laude triumphos.
Sed nec erunt illi multo fortaſſe minores,

Fratres Maximiliani Ferdinandus & Carolus Archiduces Auſtriæ.

Aut ſplendore minus, fama, vel honore, ſuperbi:
Quando triumphator repetitis Marte cruento
Pannoniis, quæ te ſuſpiria longa trahentes
Reſpiciunt, aquilis victricibus ipſe redibis.
Quò mentémque tuam, vires, animóſque tuorum
Accenſos opus eſt, opus eſt conuertere magnis
Vndique collectis numeris: adeóque ſiniſtrè
Pannoniis ipſis confinia regna Tyranni
Colla oppreſſa iugo, miſeris & ſubdita Turcis
Sunt redimenda ſimul poſt tot iam ſecula ferro.
At neque præterea firmandæ ſunt tibi tantùm
Imperij reliquæ partes, quin membra reſecta
Aſtu, fraude, dolo, vi debellanda, ſuíſque
Reſtituenda locis. Auidi nimis, & malè vafri
Vicini, quorúmque manus, animique rapaces
Per fas, atque nefas, inhiant noctúque, diúque:
Et ſpreta, aut læſa qui Maieſtate rebelles
Imperio, ſibi confiſi, parêre recuſant,
Hi tibi ſunt omnes mulcta, pœnáque premendi
Atroci, melius miſeri quò diſcere poſſint,
Quid iuuet, aut noceat, poſſitne obſiſtere ſacro
Imperio, ſacrúmque iugum ceruice mouere.
Hæc tua, Rex Regum, ſunt, ne infinita reponam,
Auſtriacæque domus Diuûm, Regumq́ꝫ, Ducúmque,
Omnipotens quibus ille pater, moderator Olympi
Optimus & ſapiens, terrarum totius orbis
Imperium ſine fine dedit, ſine tempore certo,
Legibus æternis ab Eoo ſidere ad Arcton.
Si mihi quis locus eſt igitur, iam fortè relictus,
Carminibúſque meis, in tanta tótque virorum
Lætitia publica, Maieſtatémque ſacratam
Forma ſalutandi non eſt prærepta vel omnis
Innumeras inter gratantes vndique voces:

Propter Venetos alieni ſemper, & vndecumq rapaces.

Propter Genuenſes eo tépore patri Ferdinando Cæſari minus obtéperantes.

E 3 *Iámque*

Iámque ego, dum liceat, multo ante rogata
Proſequar optato augurio mea maxima vota,
Quaque tuis meritis ſint reſpondentia tantis.

MAXIMILIANE TIBI SIT, SIT TIBI MAXIMILIANE
SVMMA PATRIS PIETAS, PATRVIQVE POTENTIA SVMMA.

Ad Mœnum hæc calamis ludebat paſtor Iberus
Auſpiciis motus, Maximiliane, tuis.

Cantata & dicata Francfordiæ ad Mœnum, vbi Maximilianus Auſtrius inauguratus fuit & electus Rex Romanorum VII. Cal. Decembreis, die S. Catharinæ ſacro, Anno natalis Ieſu Chriſti M. D. LXII.

MICHAE-

MICHAELIS RVIZII ASSAGRII CELTIBERI IN LIBROS QVATVOR CORIPPI *Africani Grammatici De laudibus Iuſtini Auguſti minoris Scholia & Obſeruationes.*

EA librarij fuit, candidiſſime Lector, vel negligentia, vel ignorātia in deſcribendo Corippo, niſi iam ex antiquiori exemplari idētidem deprauato imitationem fecerit, vt in manuſcripto noſtro aliquot carmina omiſſa, peruerſáue fuerint, non pauca mutila, pleraque deprauatiſſimè legantur. Quibus malis etſi à nobis ſumma cura & labore deſudatum eſt, vt ſalutare aliquod remedium inueniremus, fieri id quidem multis in locis, minimè potuit. Mendæ itaque nullius difficultatis & periculi, partim ex ipſa carminū orationíſue ſtructura, partim ex ſententiæ conformatæ ratione, facilè emendari potuerunt: aut ſaltem ad marginem ex coniectura emendatæ ſcrupulum à nobis iniectum lectori ſignificarunt. Quæ verò mala nullum, aut non ſine maxima difficultate, remedium ſibi poſtulare videbantur, ea nos omnino intacta reliquimus, alienam potius circa ipſa curationē requirentes, quàm vt, vbi ſalutis remedium vix vllum, aut dubium eſt, noſtram temere (vt plerique arroganter ſimul & impudenter id faciunt) nobis plus nimio confidentes adhiberemus. Placuit itaq. in gratiam omnium, maximè verò eorum hominum, qui minutiſſima quæq. in antiquis ſcriptoribus ad ſuperſtitionem vſque rimantur, vitiata Corippi loca, aut

miſerè confracta, ſed quibus à nobis curatio aliqua adhibita eſt, ád finem ipſius operis cum noſtra ſententia, emendationéue reiicere: periculoſiſſima verò non alio modo intra ipſum Corippi contextum repræſentare, quàm vt planè in noſtro vnico manuſcripto exemplari leguntur. Quòd ſi quandoque, iuuantibus bene ſuperis, exemplar alicubi alterum reperiretur, non dubitamus, quin inde Corippi editio tum integra, tùm emendatior multo in lucem publicam dari poſſet: ſed cùm hactenus in vniuerſa Europa, ne de ſolo quidem nomine, Corippus cognitus vlli antiquariorum hominum fuerit, vix vnquam, aut nulla potius ſpes ipſum integrum, nedum emendatiſſimum, inueniendi nobis effulgere poteſt.

IAM quòd primum omnium Lectori animaduertendum circa Corippi opus venit, eſt perturbatus index capitũ ſimul cum numeris, qui ſtatim in fronte ipſius operis oſtenditur. Verumtamen hoc loci in eo tota difficultas vertitur, quòd numeri primi quatuor, indicantes quatuor capita præfationis Corippi ad Iuſtinum Cęſarẽ, implicati fuerint cum iis numeris, qui capita etiam primi libri ipſius poëmatis indicant: quorum ibi & numeri, & capita duo priora ſine dubio abſunt, vt facile videre eſt ex numero III. ſubſequenti ad ipſum indicem, ex duobusq. rurſus capitibus Prælocutionis & Inuocationis poëtæ ad marginẽ operis annotatis, etiam ſi numeris ex aduerſo carentibus. Quod & ſi mihi plus quàm certiſſimum ſit, nihil tamen alicubi addere, nihil omnino inuertere aut immutare animus eſt: quin potius omnia, vt vt ſunt, ita intacta iudicio diligentiſſimi Lectoris relinquere.

IN PRÆFATIONEM AD IVSTINVM CÆSAREM.

SVB *pedibus dedit eſſe tuis.*] *Sub ſedibus* legebatur in exemplari manuſcripto contra carminis rationem. Sed & alibi Corippus in hoc opere eadem quaſi loquendi forma vſus eſt, vt ſtatim lib. I. ſub numero V.

Regnáque ſub veſtris veniant fortiſſima plantis.

Et lib. II. ſub numero III.

Sub quorum eſt pedibus Regum cruor.

Illa colubrimodis Auarum gens dura capillis.] De Auaribus inter alias Barbaras gentes etiam ſi multa mentio fiat in hoc Corippi poëmate, non tamen qui, aut vnde ſint, longa diffuſáque narratione dicam: tum quòd ego nō me Corippi plenum Scholiaſtem modò agere profitear, tum verò quòd inter alios auctores Euagrius lib. V. Eccleſ. Hiſt. Abaros (ita enim, vt plerique alij, declinat, & ſcribit) ex gente Scytharum, qui Hamaxobij, quique agros vltra Caucaſum iacentes accolunt, oriundos eſſe narrat. Fuere verò Auares anno imperij Iuſtini quarto in Thraciis deuicti per Tiberium excubitorum Comitem, qui de ipſis ampliſſimā victoriam Conſtantinopolim reportauit, vt Victor epiſcopus Tunnenſis in Africa, eius ætatis ſcriptor, teſtatur in Chronicis ad Euſebium, alioſque ſecum auctores adiectis. Id adhuc hoc loco, vbi primùm nomen ipſorum Auarum occurrit, ſignificabo, ſemper in noſtro manuſcripto exemplari per v, literam conſonantem, non autem per b. legi, ſicuti apud pleroſque auctores videre eſt.

NVMERO II.

Quæ totiens victos numeret per prœlia Francos.] Ita repoſuimus, cùm legeretur, *Qui totiens victor*; ita vt *Quæ* ad gentem Auarum victorias Romanas numerantem referatur. Ceterùm in noſtro exemplari, quod, vt alibi ad opus Dracontij poëtæ de Fabrica mundi, & ad carmina ſimul D. Eugenij Epiſcopi Toletani diffusè præfati ſumus, non ex coniecturis, ſed fide planè certiſſima, conſtat ante ſeptingentos, & eo amplius, annos fuiſſe deſcriptum, ſemper *Totiens* & *Quotiens* aduerbia cum n. litera, & non *Toties* nec *Quoties* leguntur. Quæ rurſus carmina ad finem vſque huius numeri ſubſequuntur, mihi perturbatiſſimè legi videntur.

Longobardorum populos, Gepidúmque feroces.] Hoc loco tantùm *Gepides* ita in noſtro manuſcripto codice legitur, cùm aliâs *Gypides* ſemper legatur. Ceterùm mutua ſtrages inter Longobardos & Gepidas, non ea quæ iam ſub Imperatore Iuſtiniano prius facta eſt, cuiúſque meminit Procopius Cæſarienſis lib. III. De bello Gothorum, intelligenda videtur, ſed quæ poſtea anno ſexto imperij Iuſtini contigit: vbi Gepides cum Cuniemundo ipſorum rege à Longobardis funditus ſunt deleti, regiique theſauri ad Iuſtinum Conſtantinopolim perducti, vt auctor eſt Victor Tunnenſis.

NVMERO III.

Mater conſilij placidis Vigilantia veſtris
Semper ineſt oculis.] Vigilantia, mater Iuſtini minoris, ſoror quidem fuit Iuſtiniani Imperatoris, non autem filia, quemadmodū falſo id annotatum

eſt ſæ-

eſt ſæpius quàm vno loco ab Onuphrio Panuinio, viro alioqui diligentiſſimo. Quod etſi liquido conſtat ex Corippo, qui ipſum Iuſtinianum auunculum aliquoties Iuſtini nominat, verùm vt & hoc, & nomen patris Iuſtini, quod ab eodem Onuphrio Panuinio memoriæ proditum non eſt, manifeſtò omnibus innoteſcat, libuit hîc apponere ea, quę de Iuſtino apud Victorem Tunnenſem iam nobis ſuperius adductum, nec adhuc in lucem editum, in ipſius Chronico ſcripta reperiuntur: quæ hæc ſunt; *Iuſtinus iunior, Vigilantiæ ſororis Iuſtiniani Auguſti filius, patre Dulciſſimo natus, cum tranquillitate populi maxima Imperij ſumit ſceptra. Huius coniux Sophia Theodoræ Auguſtæ nepos adſeritur.*

Frena regendorum retines firmiſſima regum.] *Retines* repoſitum eſt à nobis pro *Retinens*.

Ille etiam Solis qui ſe ſubiactat amicum,] Perſarum Regem, Imperatorémue, acerrimum perpetuò Conſtantinopolitanis Imperatoribus inimicum, intelligere puto, quòd ea gens ſolem adoraret, ipſique ſacrificaret, vt docet Procopius lib. I. & II. De bello Perſico.

Vrgetur terrore tuo, properátque ſuperbum.] Legebatur in exemplari manuſcripto *Vrguetur terre tuo:* ſed pro *terre, terrore* omnino reponendum eſt. Atque hoc loco, vt aliâs ſemper, *Vrgeo* verbum cum u. litera liquida inuenitur *Vrgueo*; quod animaduertendum lectori viſum eſt.

NVMERO IIII.

Quid Libycas gentes, & Syrtica prœlia dicam.] *Syrtica prœlia* hoc loco intelligere Corippum arbitror ea, quæ apud Syrtes, loca Africæ arenoſa omni-

omnino & ſiticuloſa, commiſſa ſunt: nam præter ea bella, quæ per Iuſtiniani duces in ea prouincia geſta fuerant, aliquoties etiam à Iuſtini ducibus pugnatum eſt, nec ſatis feliciter, in eadẽ, vbi Theodorus præfectus, Amabilis & Theoctiſtus magiſtri militum interfecti à Mauris fuere: quemadmodum ex Victore Tunnenſi facilè conſtat.

IN PANEGYRICVM ANASTASII.

Hoc mihi da de fonte bibam tu pabula prebens.] Pro *pabula*, aliquis ſciolus in manuſcripto codice ex litera ſatis quidem antiqua *pocula* repoſuerat ſupra: at nobis ita, vt fuit carmen hoc, magis retinere placuit, quod ex proximè cõſequenti facilè confirmari poteſt. Neque tamen carmina hæc aliqua difficultate carent, nata hoc loco, & aliis pleriſque huius poëtæ, ex quadam orationis perturbatæ abruptæque ſimul breuitate, vt quæ in Africanis ſcriptoribus paſſim conſpicitur.

IN CORIPPI LIB. I. SCHOLIA ET OBSERVATIONES.

VOS *Diua date verba, & qua Vigilantia mater.*] *Et qua* pro *Atque*, quod in manuſcripto legebatur, repoſuimus tum ratione carminis ipſius, tum etiam ſententiæ.

NVMERO III.

Vrget amans Dominus.] Etſi poſt Prælocutionem & Inuocationem poëtæ ingreſſus huius operis, neſcio quid in ſe extraneum, planeque nouum habere

habere videatur, mihique ipſi ſæpius ſuſpicionem ideò iniecerit, ne hoc loco aliqui verſus anteriores fortaſſis deeſſent, nulla tamen omnino huiuſce rei veſtigia in manuſcripto exemplari apparent: quinimò omnia ibidem ſuperiora cum ſubſequentibus continenter cohærent. Porro hîc ſub nomine *Domini*, niſi iam ad Anaſtaſium in proximo verſu referendum ſit, ipſum Iuſtinum Cæſarem, vt aliâs paſsim in hoc poëmate, aut aliquē fortaſſis alium, qui & ita vocaretur intelligere Corippum arbitror inter ipſius carminis exhortatores.

Et Thomas Libycæ nutantis deſtina terræ.] Cùm nullibi me legiſſe meminiſſem *Deſtina*, animus erat *Dextera*, pro *Deſtina* reponere in hoc carmine, quod omnino vitioſum eſſe crederem. Interim verò admonitus à Ioanne Baptiſta Perezio, viro & literis & humanitate candidiſſimo apud D. Braulionem in vita D. Iſidori *Deſtinam* legi, ita ſcilicet: *Quem Deus poſt tot defectus Hiſpaniæ nouiſſimis temporibus ſuſcitans, credo ad reſtauranda antiquorum monumenta, ne vſquequaque ruſticitate veteraſceremus, quaſi quandam appoſuit deſtinam:* mutare planè ſententiam ſum coactus. Placuit itaque *Deſtina*, vti erat in manuſcripto codice, retineri: quod nomen ex vtroque loco & D. Braulionis & ipſius Corippi, ſi diligenter inter ſe conferantur, quid ſignificet non difficilè elici atque colligi poteſt.

Atque regendarum curas nunc ſuſcipe rerum.] *Curas* nos repoſuimus pro *Sudores*, quòd minus congrueret & rationi carminis, atq. ſententiæ: niſi alicui potius *Nunc* expungendum videatur. Quin & Corippus hoc loquendi modo vtitur inferius lib. II. ſub numero VI.

NVME-

NVMERO VI.

Limina quaſſabat ductis munita cathenis.] Cùm ad finem huius verſus imperfectè *Cae* tantùm legeretur in manuſcripto, nos *Cathenis* ex coniectura ſuperaddidimus.

NVMERO VII.

Et facie miranda loci.] In manuſcripto erat, *Et facie mira loci.*

NVMERO VIII.

Cur triſtes, Iuſtinus ait? Pater inclytus orbis.] *Pater* hoc loco pro *Par* repoſitum.

Ordine pro rerum vocitatus cura palati.] Iuſtinus enim, vt conſtat ex Ioanne Zonara, apud auunculum Iuſtinianum ſummam curæ palatij dignitatem, quam Curopalatem, ex Latino factum nomen, Græci vocant, obtinebat. Cui poſtea Cæſari iam de more appellato Baduarius eius gener in eadem dignitate ſucceſſit, vt manifeſtò patet inferius lib. II. ſub numero VII.

Diſpoſitu nam Cæſar eras.] *Diſpotu* legebatur vitiosè in manuſcripto codice.

NVMERO IX.

Talibus orabat ſacras vir fidus in aures.] *Orabat* hîc pro *ornabat* reſtitutum.

NVMERO XII.

Iuſtino Sophiæq; datum? muróque potenti.] *Datum*, pro *Dare* repoſitum neceſſariò eſt in hoc verſu. Ceterùm aliquot ipſi anteriores & poſteriores mihi non ſatis inter ſe congruere videntur, carerêue difficultate nec minima.

Tibe-

Tiberius, Domini ſemper cui maxima cura Vtilitatis erat.] Tiberius, de quo etiam Corippus ad finem libri IIII. ſub numero V, adoptatus à Iuſtino, & Comes excubitorum palatij fuit, & tandem in vita adhuc ipſius Iuſtini Cæſar, & poſt mortem Imperator appellatus: quemadmodum hæc omnia conſtant ex Io. Zonara, & Abbate Biclarenſi.

NVMERO XIIII.

Cognatos, famulos, & cunctos linquis alumnos.] *Cunctos* pro *tantos* in hoc verſu non iniuria fortaſſe repoſuimus: niſi iam Corippi ſæculo, quo Latina lingua in barbariem præcipitabatur (vti & eodem nomine quantitatis ex frequenti ſacrę ſcripturę vſu & auctoritate hodie Hiſpani, Itali, Galliq́ue vulgari noſtro ſermone abutimur) aliquid concedendum fuerit.

NVMERO XV.

Omnis vt aſpiciens ceu corpora vera putaret.] Carmen hoc ita peruerſa, & falſo, ni fallor ego, legebatur: *Vt omnis aſpiciens ea corpora vera putaret.* Ceterùm Iuſtiniani Imperatoris labores & triumphi, de quibus hoc loco Corippus, & lib. II. ſub numero III. & itidem lib. III. ſub numeris III. & VII. agit, profuſe & eleganter inter multos alios auctores, deſcripti ſunt per Procopium Cæſarienſem, vt qui rebus à Iuſtiniano geſtis ipſe plerumq; in Perſia, Italia, & Africa interfuerit, comes & conſiliarius ipſi Beliſario, duci omnium ſuæ ætatis præſtantiſſimo & feliciſſimo.

Addidit antiquam tendentem brachia Romam.] *Romam antiquam* appellat Corippus eam Italiæ vrbem,

vrbem, quæ iam totius fere orbis regina & domina eſſe deſierat: quemadmodum & paulo inferius hoc eodem lib. I. ſub numero XVIII. & rurſus lib. III. ſub numero V. atque alibi ſæpius in hoc opere, Byzantium, Conſtantinopoliſue in Thracia, ob tranſlatum in eam Romanum imperium *noua Roma* per oppoſitionem ab eodem Corippo nuncupatur.

NVMERO XVI.

Conuentu procerum ſorti ſenioris adempti.] *Sorti*, pro *ſorte* hoc loco reſtitutum eſt, ratione carminis.

NVMERO XVII.

Æſtatis roſeus rubra ſic veſte refulgens.] In manuſcripto codice peruerſè legebatur: *Roſeus æſtatis rubra ſic veſte refulgens.* Sed & omnia ſub hoc numero mihi admodum perturbata videntur, quod & ad ipſius Corippi marginem lectori ſignificauimus. Præterea in penultimo verſu *metas*, pro *mœtas* repoſuimus.

NVMERO XVIII.

* *referam primas iunxiſſe quadrigas.*] Libentius *Referunt*, quàm *Referam*, in hoc verſu legerem. Ceterùm primus inuentor quadrigarum, cuius nomen deeſt, Ciceroni libro III. De natura Deorum Minerua videtur eſſe: Virgilio III. etiam Georg. nec non & Plinio Erichthonius: Euſebio in Chronico Arogilus, aut Proclytus, nam vtroque modo legitur in exemplaribus manuſcriptis, vt in aliis Iſidori etiam Chronici Procyclus & Prociolus. Quin & Rauiſius Textor in Officina ſua Tre-

ſua Tregillum facit, & nominat: tanta vtique eſt vnius nominis varietas ob ignorantiam, ſomnolentiámue librariorum.

IN CORIPPI LIBRVM SECVNDVM SCHOLIA ET OBSERVATIONES.

NVMERO II.

IPSE *autem procerum magnis oratibus actus.*] In codice manuſcripto *Orantibus auctus* legebatur: & alicui fortaſſis *Hortatibus* potius, quàm *Oratibus*, reſtituendum placeret.

Orantis pia verba viri, genitúſque precanti.] In manuſcripto legebatur *Genitóque precantis.*

It ſacrum comitata latus pulcherrima proles] Nomen huius filiæ Iuſtini & Sophiæ nullibi monumentorum, quod ego quidem legerim, extat: ſed quam vxorem fuiſſe Baduarij exiſtimauerim, de quo paulo inferius ſub numero VII.

Æquiparátque nouis materna frondibus vmbra.] Ita debere reſtitui verſum hunc mihi viſum eſt, cùm legeretur: *Æquiperat nouis materna frondibus vmbra.* Sed & verbum *æquiparare*, quod admodum Corippo frequens eſt, ſemper in exemplari noſtro manuſcripto *Æquiperare legitur.*

NVMERO III.

Cœperit, & cælum monſtrauerit æthra ſerenum.] Pro *Æthere*, repoſitum eſt *Æthra:* vt in proximè duobus ſubſequentibus verſibus *Viſo & Die*, pro *Viſu & Diem.*

Ipſáque conſpectis gradiuntur lumina terris.] *Gradiuntur* eſt reſtitutum, pro *Gradantur:* niſi aliquis malit *Gratantur* reponere, quod mihi minimè placet.

Parthica Campano dederant quæ tergora fuco.] In manuſcripto *Fugo* legebatur: nec tamen memini apud aliquem me legiſſe, qui ſit Campanus fucus. Septem porrò verſus huic proximè ſubſequentes optimè ſunt integritati ſuæ reſtituti, cùm à librario fuiſſent peruerſiſſimè deſcripti.

Auguſti, Iuſtine, locum tibi confero, dixit.] Sciolus aliquis *Auguſtum* in manuſcripto emendauerat; at nobis magis veterem lectionem *Auguſti*, vti erat, placuit retineri.

NVMERO IIII.

Adtollunt lecti iuuenes, manibúſque leuatus.] *Lecti*, pro *Leti* reſtitutum: quod tribus verſibus inferius non auſi ſumus facere in *Qui*, cùm alioqui pronomen hoc ad *nomina* referendum videatur. Neque verò huius rei abſtinuimus ſine cauſa legitimaque ratione, vt lectori diligenti diſcutiendum relinquimus.

Ut ſua rectus littera.] Intelligit Iota litteram, quæ figura inter omnes alias rectiſſima eſt. Plautus longam litteram vocat. Appellat verò *ſuam*, quòd Iuſtini nomen ab ea ſcilicet incipiat: *ſacratámque tribus nominibus*, propter Iuſtinum primum, Iuſtinianum, & Iuſtinum Cæſarem ſecundum, aut minorem, cui ita Corippus toto hoc opere pro viribus adulatur, quique ſibi inuicem alter alteri in imperio Romano ſucceſſere.

Vna fauens eadémque dies: mea carmina, numen.]

In ma-

In manuſcripto *Nomen* legebatur: perperam: nec aliud quàm *Numen* in vocandi caſu reponi poteſt.

Nvmero v.

Ioannes Pontifex, qui ad Corippi poëmatis marginem dicitur conſecraſſe Iuſtinum, fuit ſine dubio Ioannes ille Scholaſticus, qui poſtremis vitæ annis Iuſtiniani, Eutychio Patriarcha Conſtantinopolitano ab ipſo Imperatore in Amaſiam relegato, ex Apocriſiario Antiocheno ipſi Eutychio in Patriarchatu Conſtantinopolitano ſucceſſit. Ex Ioanne Zonara.

Nvmero vi.

Ore pio hæc orans ait.] *Hæc*, repoſitum eſt pro *ſic* in hoc verſu, vt ſibi conſtaret: niſi iam mauis hoc modo legere, *Ore pio orans ſic ait.*

Et patrium diadema dedit, curáſque regendi.] *Regendi* reſtituimus, pro *Regenti:* vt ſtatim inferius *Probante,* pro *Probate* in verſu: *Ipſius eſt quodcumque ſumus ratione probante.*

Omnia deficiunt, tenuantur robore membra.] *Robore*, pro *Ab ore*, quod perperam legebatur in exemplari manuſcripto, repoſuimus.

Ex quibus eſt commune bonum, commune leuamen] Hoc loco, vt & inferius libro III. ſub numero VII. *leuamen* reſtitutum eſt pro *libamen,* quod contra carminis & ſententiæ rationem erat.

Nvmero vii.

Fratris in obſequium gaudens Marcellus abibat, Diſpoſitórque nouus ſacræ Baduarius aulæ.] De Marcello Iuſtini fratre nullibi mentionem factam

 inuenio.

inuenio. *Baduarius* verò, aut *Badoarius*, nam vtroque modo in exemplaribus manuſcriptis legitur, gener fuit Iuſtini Cæſaris, qui anno ipſius imperij decimo miſſus in Italiam contra Longobardos ibi prœlio victus eſt, nec multo pòſt etiam mortuus: vt ait in Chronico Ioannes Abbas Biclarenſis.

Diſponunt cantus, modulos & cantibus addunt.] Carmen hoc ita emendatum eſt, cùm non bene in manuſcripto codice legeretur: *Diſponunt cantus, & modum cantibus addunt.* Quo loco nobis audendum aliquid profectò fuit, vt verſus ipſa ratio conſtaret.

NVMERO VIII.

Omnis erit iudex inſormidabilis illi.] *Illi* potius, quàm *Ille*, vt in manuſcripto eſt, legendum nobis videtur.

———*Noménque negatum*

Conſulibus conſul poſt tempora cuncta nouabo.] Hoc ideò à Corippo dictum eſt, quòd poſt Baſilij iunioris conſulatum per XXV. annos Oriens ſine conſulibus fuerit, vſque ad primum ſcilicet annum Iuſtini Iunioris, qui factus Imperator conſulis nomen vſurpauit, & ita poſt eum ſubſequentes Imperatores: vt ex Marcellini faſtis Græcis, & Maffeiorum, diligentiſſimè probat Onuphrius Panuinius.

Dona Calendarum properant vicina mearum.] Iuſtinianus enim Imperator obierat Conſtantinopoli Idibus Nouembribus, anno Chriſti D. LXV. vnde iam nouus annus, ſeu Calendæ Ianuariæ inſtabant: quibus mos erat apud antiquos & varios ludos exercere, auſpicia noui anni capere, dona & ſtre-

& ſtrenas accipere mutuò & dare, ſed præſertim conferri ab Imperatoribus, vt inferius libro IIII. ſub numero V. & tandem eodem etiam die iniri conſulatum.

NVMERO VIIII.

Sponte ſua Dominus ſeruis miſeratus egenis.] Nos hoc loco libenter emendauiſſemus, *ſeruos miſeratus egenos*, niſi Corippus ita ſemper loqueretur, vt libro III. ſub numero VII. & vltimo.

Auguſtos vnquam cecinit feciſſe priores.] Carmen hoc ita correctum à nobis eſt, cùm in manuſcripto corruptè admodum legeretur: *Auguſtus nunquam cecinit feciſſet priore.*

Cæſaris ante caram, cuncta ſua pectora dura.] *Cara* nomen, quo vſus hoc loci Corippus eſt, quoque nos Hiſpani, vt & Itali & Galli, omnes vulgaribus noſtris linguis, pro vniuſcuiuſque idiomate non vno modo, hodie vtimur, Græcum proculdubio eſt, καρὴ ſcilicet Æolibus, κάρα autem Doribus. Quod etſi propriè Græcis *caput* ſignificet, aliquoties autem pro tota ipſa facie, plenoque oris vultu vſurpatum inuenitur, quemadmodum ab Henrico Stephano apud Euripidem eſt obſeruatum. Neque verò nomen hoc ab alio, qui Latinè ſcripſerit, quam hîc à Corippo, Græciſſante nimirum, ita dictum inuenio.

IN CORIPPI LIBRVM TERTIVM SCHOLIA ET OBSERVATIONES.

NVMERO I.

NON *dulces epulas, non pocula grata petiuit.*] *Grata* repoſuimus pro *rata*, quod in manuſcripto codice legebatur.

Tempore.quas priſco Romana potentia cepit.] In manuſcripto *Humana*, & non *Romana* fuit.

Aſpera cogit hyems glacie, niuibúſq.coactis.] *Coactis*, pro *coacta* repoſitum eſt.

NVMERO II.

Organa, plectra, lyra & totam inſonuere per vrbem.] Carmen hoc ita quidem eſt reſtitutum, cùm peruersè legeretur in manuſcripto: *Organa, plectrum, lyra & totam inſonuere per vrbem.* Sed & in proximè duobus ſubſequentibus *Conuiuia*, pro *Conuicia*, & *Diſcurſus* pro *Diſcuſſus* emendauimus.

NVMERO III.

Arce ſub Ibalia Laërtia flumina ſeruans.] Carmen hoc ita corruptiſſimè legitur in codice manuſcripto, *Parces vbi balia lacertia lumina ſeruans:* quod nos nec emendare omnino potuimus, neque emendatum ab aliquo, & ad marginem adſcriptum, placuit, ita ſcilicet: *Arce ſub Acilia Lernaia flumina ſeruans.* Quin & aliquot verſus ſubſequentes mihi ſuſpicione non carent, ſed quos animus non eſt emendare, niſi inſigniores dumtaxat mendas in

das in his noſtris Obſeruationibus indicare.

Fuſca dabant fuluo Riſattica vina metallo.] in manuſcripto eſt: *Fuſca dabant fuluoris attica vina metallo*. Quod nec ſtare vllo modo poteſt, nec emendatum, quemadmodum ad marginem fuerat, ſatis nobis placuit. ſic enim eſt: *Attica fuſca dabant fulgenti vina metallo.* Sed & huic proximum carmen vitioſè legi exiſtimarem, *Naturámque* ibi pro aliquo loci alio nomine, ignorantia ipſius librarij ſuppoſitum fuiſſe, niſi iam ſubſequentia *Liquidi non indiga mellis*, non ad *naturam*, ſed potius ad ſuperiora, *vina* ſcilicet, referenda ſint, quæ ita dulcia forent, vt melle ad id nequaquam indigerent.

Pondere gemmarum plus grauia.] Ita quidem legitur hoc carmē in codice manuſcripto, ſed quod propter primam ſyllabam breuem nominis *Grauia* conſtare minimè poſſit. Quod ſi *Grandia*, pro *Grauia* reponatur, non ſatis commodè ſententiæ congruere videtur: nec aliud quidem occurrit remedium, quo verſus hic ſanari, & ſuæ integritati reſtitui poſſit.

Felicis geniti veras ibi credere poſſes
Sacras effigies, viuáſque adſtare putares.] Duo hi verſus ita deprauatè legebantur in manuſcripto exemplari:

Felices goniti veras ibi credere poſſes
Sacras & figies, viuáſque adſtare putares.

Iuſtinianus ouans quarto cum Conſule Princeps] Nam quarto conſulatu Iuſtiniani, qui fuit annus eiuſdem Imperij & principatus ſeptimus, natalis autem Domini noſtri Ieſu Chriſti DXXXIIII. Carthago de Vandalis recepta, & Africa Romano

Imperio redacta eſt per Beliſarium, qui Gilimerem Vandalorum Regem captiuum Conſtantinopolim in triumphum adduxit. Auctores Io. Zonaras, Comes Marcellinus, & alij.

NVMERO V.

Septima gaudentem lux aurea viderat orbem.] Dies ſcilicet decimus nonus Nouembris, quo anni tempore iam dies, vtpote ad brumam ipſam propiores, ſolent eſſe frigidiſſimi, potiſſimùm verò Conſtantinopoli, & toto eo Thraciæ tractu, vbi inſtanti hyeme perpetuis niuibus, & altiſſima glacie omnia rigere conſpiciuntur.

Et læua, dextráque acies adſtare videres] In manuſcripto ita peruersè fuit: *Lauáque, dextráque acies adſtare videres:* quemadmodum altero verſu inferius *Terribilis*, quod nos in *Terribiles* mutauimus.

NVMERO VI.

Condenſi numeris, faſtu, nutúque tremendi.] Legebatur in manuſcripto: *Condenſi in humeris.* Et alicui fortaſſis magis placeret *Condenſi innumeri* corrigi, quod mihi non arridet.

Officia explerunt, adytis radiauit ab imis.] *Adytis* repoſuimus pro *Atitis*, quod in manuſcripto erat: quo modo etiã Virg. lib. v. Æneid. locutus eſt:

Dixerat hæc: adytis cùm lubricus anguis ab imis
Septem ingens gyros, ſeptena volumina traxit, &c.

niſi iam alicui *Atriis* potius reponendum videretur.

Vicinúmque diem claro prænunciat igne.] In manuſcripto fuit, *Pronnunciat ignem.*

NVMERO VII.

Piláque ſuſpiciunt alto ſplendentia ferro] Pro, *ſuſpiciunt* legebatur in manuſcripto *Suſcipiunt:* quod & in aliis locis Corippi à nobis emendatum etiam fuit.

Aurea, & auratos conos, criſtáſque rubentes.] Diu multumque profectò me dubium tenuit huius carminis emendatio, quod deprauatiſſimè ita in noſtro exemplari manuſcripto legeretur: *Aurea, & auratas crines, criptáſque rubentes:* verùm ex illo Virgiliano III. Æneid. *Et conum inſignis galea, criſtáſque comantes:* atque altero in IX. *Ipſum illum clypeum, criſtáſque rubentes,* facilè nobis tandem indubiæ certiſſimæque coniecturæ lux quædam effulſit.

Quòd ſpectentur amant, caueam, turbáſque fauentes Luſtrant.] *Caueam* hîc pro *Caueant,* quod perperam legebatur, repoſuimus adiuti Virgilij carmine lib. v. Æneid. *Hic totum caueæ conceſſum ingentis:* quod proculdubio Corippus hoc loco imitatus eſt.

Famoſos ſtrauit magna virtute tyrannos.] In codice manuſcripto fuit: *Famoſos intrauit magna.* Ceterùm pleræq. variæ lectiones ad marginem ipſius Corippi poëmatis à nobis appoſitæ ad finem vſque huius tertij libri conſpiciuntur, ex antiquiſſimo quodam volumine Ouetenſis Eccleſiæ collectæ ſunt, vbi duæ hæ orationes legati regis Auarum, & Iuſtini Imperatoris cum aliis variis operibus continentur.

Illic voluentum veſtigia nulla rotarum Area.] *Illic* pro *Illis,* & *Area* pro *Aurea,* quæ in manu-

ſcripto legebantur, ſunt reſtituta. Quatuor carmina, quæ his ordine ſuccedunt, perturbatiſſima ſunt: atque ideò ea de verbo ad verbum repræſentanda fore duximus.

Nunc ripas Scythici victor Rex contigit Iſtri.] Repoſitum eſt *Iſtri* loco *Aſtri*, quod legebatur in manuſcripto.

Debita quærenti tranſmittite munera Regi.] Mirum lectori non ſit, quòd Corippus hoc loco pluraliter loquatur, cùm ſuperiori verſu ſingulari numero vſus fuerit: nam & paulo ſuperius, *Vos etiam ſeruare decet*, dixerat. Neque à Barbaro legato ita exacta loquendi ratio fortaſſis petenda erat, quod Corippus de induſtria quidem, & artificiosè hoc loco expreſſit.

Scire locis humiles quibus, & quibus ora ſuperbi.] Carmen hoc in vetuſto codice ita deprauatū legebatur: *Scire locos humiles quibus equibus ora ſuperbis.*

IN CORIPPI LIBRVM QVARTVM SCHOLIA ET OBSERVATIONES.

NVMERO I.

TERRIBILIS, *mitique magis pietate tremendus.*] *Miti*, pro *Mitis* in hoc verſu reponendum cenſuimus.

Accelerant: medióque fori, qua diuite dextra
Egrediens Princeps ſacra trabeatus ab aula.] Hos verſus ita emendauimus, cùm in vetuſto codice hoc modo perperam legerentur:

Acce-

Accelerant mediúmque fori qua diuite dextra
Egrediens Princeps ſacrata beatus ab aula.

Tanta nec Inachides ſecuerunt robora plebes.] In manuſcripto exemplari, *Tanta nec in acies ſecuerunt*, legebatur. Nos ex coniectura *Inachides* repoſuimus, quo nomine Argiui ipſi ſignificantur, qui eam claſſem ingentem mille nauium contra Troiam comparauerunt.

Alternúmque latus concluſit ſectile lignum.] *Latus*, pro *Latos* hoc loco repoſuimus.

Quos illic ludos, quæ feria vulgus habebat] Nouo quodam, & inuſitato planè modo Corippus hoc loco vſus eſt nomine *Feria* in neutro genere pro ſolènni feſtaque ceſſatione populi ab omni opere cum lætitia publica.

Quod vulgo eſt vile eſt: quidquid latet extat honorum] *Honorum* pro *Honorat* emendatum à nobis eſt: quo etiam nomine Corippus frequenter in hoc poëmate vtitur.

Conceſſum eſt, cunctis medio via lata patere.] In manuſcripto *Violata*, pro *Via lata* deprauatè legebatur.

NVMERO II.

Cùm terris gaudente polo prodibat vterque.] Ita correximus hoc carmen, cùm in peruetuſto codice legeretur: *Cùm terris gaudenti populo prodibat vterque*. Quæ caſtigatio etſi nobis omnino non ſatiſfaciat, melior quidem ad præſens non occurrit.

Hanc prius, in media quàm Sol precederet aula.] *Hanc*, ita vt ad *ſedem*, de qua proximè Corippus dixit, referatur, pro *Hæc* repoſuimus in hoc verſu: vbi fortaſſis meliùs *procederet*, & *in mediam aulam*

aulam accuſandi caſus etiam legeretur.

Cæſareos augens habitus, ritúſque Gabinos.] Videtur hoc loco Corippus imitatus Lucanum lib. I. vbi ait: *Turba minor ritu ſequitur ſuccincta Gabino.* Qui autem fuerit cinctus Gabinus, oſtendit Seruius in illud Virgilij lib. VII. Æneid. *Ipſe Quirinali trabea, cinctúque Gabino:* & Iſidorus lib. XIX. Etymol. capite XXIIII.

Quæ circa dominos aptamus, vota probamus.] Cùm in manuſcripto *Habemus vota* legeretur contra carminis, necnon & ſententiæ rationem, nos *Aptamus* repoſuimus: quo fere loquendi modo Corippus ſtatim in principio huius operis vſus eſt, cùm dixit: *Tamen vtile ſeruis*
Eſſe reor mentem dominis aptare fidelem.

Pro meritis, gradibúſque ſuis.] *Pro* repoſitum eſt, loco *Præ:* vt paulò etiam inferius, *Herboſis pauit in agris,* pro *Herboſos pauit in agros:* quod ita in vetuſto codice mendosè legebatur.

NVMERO III.

Mitis hirundo redit poſtquam ſua tecta videndum.] Ita quidem legitur in manuſcripto, ſed quod *Videndum* in hoc verſu, etiam ſi congruè fortaſſis, ſuſpicione tamen aliqua apud me non careat.

Illa ſed impendens nidum circumſpicit omnem.] *Sed* hoc loco pro *Et* repoſuimus: qui lapſus deſcribenti librario facilè contingere potuit.

Principis eſt hæc aula Dei.] Quæ iam inde ad finem vſque huius libri IIII. ſequuntur, neſcio quonam malo fato, ita ſunt pleriſque locis perturbata, non paucis mutila, vt conſultius nobis fuerit omnia,

omnia ferè, vt melius fieri potuit, Lectori repræſentare, quàm dum eadem incredibili animi noſtri contentione emendare ſtudemus, fortaſſis corruptiora adhuc multo reddere; quemadmodum aliquibus plus nimio ſuo ingenio confidentibus accidiſſe in alienis laboribus compertum eſt. Sed tamen nec omnino abſtinere potuimus, quin pari diligentia, qua in ſuperioribus ſumus vſi, aliqua minus difficilia caſtigaremus: reliquis, quæ omnino curationem nullam admittunt, aſteriſcis ſuprapoſitis, quaſi apicibus, inſignitis.

Quam retinet pietate fidem: cùm diligit ipſe Diligitur: cùm Chriſtus amat, Rex magnus amatur.] In manuſcripto codice *Quam*, pro *cùm* bis, & *Amator*, pro *Amatur* mendosè, niſi iudicio noſtro fallimur, legebatur.

Atque hæc quidem à nobis in Corippum obſeruata pro noſtro captu; cùm multo plura obſeruari potuiſſent ab aliis, qui & ingenio, & diligentia plus valent, tum ad poëmatis lectionem emendatiorem reddendam, tum verò ad hiſtoriam Iuſtini II. Cæſaris ex multis auctoribus Græcis & Latinis magis illuſtrandam: quorum neutrum munus eſt ſuſceptum à nobis, quibus tantùm in animo fuit Corippum ipſum ita in lucem dare, vt noſtra opera ab omnibus ſtudioſis legeretur, & ſine multis difficultatibus etiam intelligi poſſet.

FINIS.

ANTVERPIAE
EXCVDEBAT CHRISTOPHO-
RVS PLANTINVS, ARCHI-
TYPOGRAPHVS REGIVS,
ANNO CIↃ. IↃ. LXXXI.
MENSE MAIO.

A01 1464702

Add [illegible]

157
A.
13

BIBLIO
Vittori
XX
N